

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Drobné církevní stavby

Šimon Kasl

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Šimon Kasl

Provoz a ekonomika

Název práce

Drobné církevní stavby

Název anglicky

Small Church Buildings

Cíle práce

Výzkum ve vybraném regionu s cílem zjistit, zda se vlastníci pozemků, na nichž se nacházejí památky drobné církevní architektury, o ně starají tak, jak jim ukládá zákon, a zda pro ten účel mají dostatek finančních a jiných prostředků. V případě zjištěných nedostatků navrhnout způsob zjednání nápravy i možnosti financování z dotačních zdrojů, na které mají ze zákona právo.

Metodika

Výzkumná hypotéza (že o památky drobné církevní architektury je anebo není řádně postaráno) bude ověřována daty z terénního výzkumu ve vybraném regionu. Bude proveden terénní výzkum při němž bude zjišťována poloha památek, jejich typové zastoupení a jejich stav zachovalosti, svědčící o dostatečné péči, i vybavení náležitým příslušenstvím (informační tabule, úprava okolí apod.). Současně bude provedena fotodokumentace památky. Bude zjišťováno, zda vlastníci pozemků, na kterých se památky nacházejí, mají pro účel péče o tyto památky dostatek finančních a jiných prostředků. V případě zjištěných nedostatků navrhnout opatření k nápravě a možnosti financování z dotačních zdrojů, na které mají ze zákona právo.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

drobné církevní stavby, památková péče, dotace na uhrazení nákladů

Doporučené zdroje informací

BĚLOHRADSKÝ, René, BELISOVÁ, Natálie, BOŘIL, Petr. Kamenné kříže Čech, Moravy a Slezska. Liberec: Knihy 555, 2013. 272 s. ISBN 978-80-86660-37-0. DAVID, Petr. 777 kostelů, klášterů a kaplí ČR. Praha: Kartografie, 2002. 308 s. ISBN 80-701170-84. HÁJEK, P., NOVOTNÁ, H., VINAŘOVÁ, A., VEVERKOVÁ, Z., LAVIČKA, R. Obnova a údržba drobné sakrální architektury. Základní principy a zásady. České Budějovice: Halama, 2010. ISBN 978-80-87082-18-8. CHODURA, Radko. Malý slovník pojmů sakrální architektury: stručný výklad pojmů typologie sakrální architektury a stavebně historického tvarosloví). V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, 1999. 60 s. Studie Teologické fakulty Jihočeské univerzity; sv. 7. ISBN 80-7040-312-8. VALENČÍK, M. Ohrožené památky: Kostely, kaple, kapličky v České republice. Praha: Miloš Uhlíř – Baset. 2006. 293 s. ISBN 80-7340-082-0.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Miroslav Polišenský, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 19. 2. 2017

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 2. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Drobné církevní stavby" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13.3.2017

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za podnětné rady a připomínky během psaní této bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat odborným referentům Národního památkového ústavu za přínosné rady a všem dalším, kteří při vzniku této práce ochotně komunikovali.

Drobné církevní stavby

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá problematikou drobných církevních staveb, které se zachovaly v lokalitách původních vesnických sídel na území hlavního města Prahy.

Cílem bakalářské práce je vyhledat a zmapovat drobné církevní stavby na území Prahy 8 a přilehlých městských částí Praha – Dolní Chabry a Praha – Ďáblice. Následně pořídít fotodokumentaci dohledaných památek v terénu, zachytit jejich aktuální podobu a nastínit možnosti jejich využití v současnosti.

V teoretické části bakalářská práce nastiňuje problematiku drobných církevních staveb z obecného hlediska. Dále předkládá zákonný rámec památkové péče a vlastníkům přináší přehled možností, kde a jak čerpat finanční příspěvky na údržbu a obnovu staveb. Praktická část má přinést poznatky o stavu konkrétních drobných církevních památek, především pomocí metody terénního šetření. Analýza získaných dat ukázala, že vlastníci pozemků, na nichž se nacházejí drobné církevní památky, se o ně v převážně starají tak, jak jim ukládá zákon.

Výstupem z bakalářské práce je katalog památek drobné církevní architektury na území Prahy 8, doplněný mapami a fotodokumentací. Může posloužit jako zdroj informací o tomto, v pražských sídlištích, nečekaném fenoménu.

Klíčová slova: drobné církevní stavby, kulturní památka, památková péče, obnova památek, vlastnictví, financování, dotace

Small church buildings

Summary

This bachelor thesis elaborates on the issue of small church buildings that have been preserved in locations of the original village settlements in the territory of the capital city of Prague.

The purpose of this thesis is to identify and map the minor religious buildings in the territory of Prague 8 and the neighboring Prague boroughs of Prague – Dolní Chabry and Prague – Ďáblice and subsequently. Take the photographs of those buildings as per their current location, capture their current resemblance and outline possibilities of their use in the present time.

The theoretical part of the present bachelor thesis outlines the issues surrounding the small religious buildings from general point of view. Furthermore, it presents the applicable legal framework of conservation of the cultural heritage and provides the owners of those buildings with an overview of the options as to where and how to seek financing for the maintenance and renewal of the buildings. The practical part of this thesis illustrates the status of concrete examples of small religious monuments, mainly by using methods of field surveys. The analysis of available data shows that the landlords owning the land on which small religious monuments are located are mostly taking care of those monuments in compliance with the legal requirements.

Last but not least, the bachelor thesis provides for a catalogue of small religious architecture monuments located in the territory of Prague 8 accompanied by maps and photographs. It can also serve as a useful source of information about this rather surprising and unusual phenomenon in midst of the Prague housing development.

Keywords: small church building, cultural heritage, heritage preservation, renewal of monuments, ownership, financing, subsidy

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Drobné církevní stavby	14
3.1.1 Funkce drobných církevních staveb.....	15
3.1.2 Typologie drobných církevních staveb	16
3.1.2.1 Kříže	16
3.1.2.2 Smírčí kříže	17
3.1.2.3 Boží muka.....	17
3.1.2.4 Kaple a kapličky	18
3.1.2.5 Sochy světců.....	18
3.1.3 Význam drobných církevních staveb pro současnost	19
3.2 Památková ochrana	20
3.2.1 Historie památkové ochrany	20
3.2.2 Zákon o státní památkové péči.....	22
3.2.3 Památková ochrana ve vztahu k drobným církevním stavbám	24
3.3 Možnosti financování památek	25
3.3.1 Financování na úrovni ministerstev	26
3.3.1.1 Ministerstvo kultury České republiky	26
3.3.1.2 Ministerstvo zemědělství České republiky.....	27
3.3.1.3 Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky	28
3.3.2 Financování na úrovni krajů a obcí.....	29
3.3.2.1 Hlavní město Praha.....	29
3.3.2.2 Městská část Praha 8	29
3.3.3 Financování na úrovni nadací	30
3.3.3.1 Nadace Občanského fóra	30
3.3.3.2 Nadace pro rozvoj občanské společnosti.....	31
3.3.3.3 Nadace VIA	31
3.3.4 Další možnosti financování.....	31
3.3.4.1 Veřejná sbírka.....	32

3.3.4.2	Adopce památek	32
4	Vlastní práce	34
4.1	Cíl a metodika výzkumu	34
4.2	Popis vybraného území	35
4.2.1	Specifika vybraného území	36
4.2.2	Památkové zóny a národní kulturní památky	36
4.3	Vlastní terénní výzkum	37
5	Výsledky výzkumu	46
5.1	Návrhy zlepšení stavu památek	47
5.2	Návrh na rekonstrukci vybrané památky	49
6	Závěr.....	51
7	Seznam použitých zdrojů	52
8	Přílohy	58

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Správní obvod Praha 8	35
Obrázek 2:	Historická mapa zdokumentovaného území	37
Obrázek 3:	Mapa zájmového území s vyznačením zdokumentovaných památek.....	59
Obrázek 4:	Výřez mapy Čimic s umístěním kapličky	59
Obrázek 5:	Kaplička sv. Jana Nepomuckého	59
Obrázek 6:	Kaplička sv. Jana Nepomuckého – celkový pohled.....	59
Obrázek 7:	Výřez mapy Ďáblic s umístěním kříže	59
Obrázek 8:	Kříž u ďáblické hvězdárny	59
Obrázek 9:	Kříž u ďáblické hvězdárny – celkový pohled	59
Obrázek 10:	Výřez mapy Ďáblic s umístěním výklenkové kaple.....	59
Obrázek 11:	Výklenková kaple se sochou sv. Jana Nepomuckého	59
Obrázek 12:	Výklenková kaple se sochou sv. Jana Nepomuckého – celkový pohled	59
Obrázek 13:	Výřez mapy Dolních Chaber s umístěním sochy	59
Obrázek 14:	Socha sv. Václava	59
Obrázek 15:	Socha sv. Václava - detail	59
Obrázek 16:	Socha sv. Václava – celkový pohled.....	59
Obrázek 17:	Výřez mapy Dolních Chaber s umístěním kaple.....	59
Obrázek 18:	Kaple Panny Marie se zvoničkou – celkový pohled	59
Obrázek 19:	Kaple Panny Marie se zvoničkou.....	59
Obrázek 20:	Výřez mapy Karlína s umístěním kaple	59
Obrázek 21:	Kaple Panny Marie bývalého vojenského hřbitova – celkový pohled	59
Obrázek 22:	Kaple Panny Marie bývalého vojenského hřbitova	59
Obrázek 23:	Výřez mapy Karlína s umístěním kapličky	59
Obrázek 24:	Výklenková kaplička sv. Václava – celkový pohled	59
Obrázek 25:	Výklenková kaplička sv. Václava	59

Obrázek 26: Výřez mapy Kobylis s umístěním kříže	59
Obrázek 27: Podstavec ke kříži – celkový pohled	59
Obrázek 28: Podstavec ke kříži	59
Obrázek 29: Výřez mapy Libně s umístěním exhortní kaple	59
Obrázek 30: Exhortní kaple Rokoska – celkový pohled.....	59
Obrázek 31: Exhortní kaple Rokoska	59
Obrázek 32: Výřez mapy Libně s umístěním kapličky.....	59
Obrázek 33: Kaplička usedlosti Kundratka	59
Obrázek 34: Kaplička usedlosti Kundratka – celkový pohled.....	59
Obrázek 35: Výřez mapy Libně s umístěním výklenkové kapličky.....	59
Obrázek 36: Výklenková kaplička u Rokytky – celkový pohled	59
Obrázek 37: Výklenková kaplička u Rokytky.....	59
Obrázek 38: Výřez mapy Střížkova s umístěním kaple.....	59
Obrázek 39: Kaple se zvoničkou – celkový pohled.....	59
Obrázek 40: Kaple se zvoničkou	59
Obrázek 41: Výřez mapy Troji s umístěním kaple	59
Obrázek 42: Kaple sv. Václava v Podhoří	59
Obrázek 43: Kaple sv. Václava v Podhoří – zadní pohled	59
Obrázek 44: Kaple sv. Václava v Podhoří – celkový pohled	59
Obrázek 45: Výřez mapy Troji s umístěním morového sloupu.....	59
Obrázek 46: Morový sloup v ZOO	59
Obrázek 47: Morový sloup v ZOO – zadní pohled	59
Obrázek 48: Výřez mapy Troji s umístěním viničního sloupu.....	59
Obrázek 49: Viniční sloup – celkový pohled.....	59
Obrázek 50: Viniční sloup	59

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kritéria hodnocení stavu památky	38
Tabulka 2: Přehled zdokumentovaných drobných církevních staveb	39
Tabulka 3: Návrh na zlepšení stavu památky	49
Tabulka 4: Odhad nákladů na obnovu	50

Seznam grafů

Graf 1: Katastrální území.....	40
Graf 2: Typ stavby	41
Graf 3: Stáří památek.....	42
Graf 4: Kulturní památka	43
Graf 5: Hodnocení stavu památek	44
Graf 6: Vlastnictví pozemku.....	45

1 Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou drobných církevních staveb, které se zachovaly v lokalitách původních vesnických sídel na území dnešního hlavního města Prahy a dotváří tak jedinečný ráz této krajiny.

Toto téma jsem si vybral proto, že mne fascinuje spojení lidové architektury a velkoměsta, které nabízí moje bydliště, Praha 8 – Bohnice. V poslední době se o toto téma zajímá i odborná veřejnost, nové průzkumy seznamují se současným stavem vesnických lokalit na území hlavního města, památková ochrana usiluje o zachování tohoto typického vzhledu historických předměstí v rámci dnešní Prahy.

Drobné církevní památky jsou důležitou součástí našeho kulturního bohatství, zdrojem zajímavých informací o náboženském a estetickém cítění našich předků. Přestože jde většinou o památky místního významu, dodávají nezaměnitelný ráz české krajině. Dodnes vzbuzují úctu a pokoru, nabádají k zastavení a zamyšlení, což je hodnota i v dnešním přetechnizovaném světě velmi důležitá. Je třeba podněcovat zájem o tyto památky a jejich obnovu, aby byly uchovány pro budoucí generace.

V teoretické části bakalářská práce nastiňuje problematiku drobných církevních staveb z obecného hlediska, předkládá zákonný rámec památkové péče, vlastníkům památkových objektů přináší přehled dotačních programů a možností čerpání finančních prostředků na potřebnou obnovu památek.

Praktická část má přinést poznatky o konkrétních drobných církevních stavbách v zájmovém regionu. Základní metodou šetření bude plošný terénní průzkum, který se zaměří na skutečnost, zda vlastníci pozemků, na nichž se nacházejí tyto objekty, se o ně starají tak, jak jim ukládá zákon.

Výstupem z této bakalářské práce by měl být katalog zdokumentovaných památek se základními informacemi, fotodokumentací a mapovým zanesením.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je proto vyhledat a zmapovat drobné církevní stavby na území Prahy 8 a přilehlých městských částí Praha – Dolní Chabry a Praha – Ďáblice. Především dohledat tyto objekty v písemných pramenech a mapových podkladech. Následně pak pořídit fotodokumentaci lokalizovaných památek v terénu, zachytit jejich současný stav a v případě zjištěných nedostatků navrhnout řešení k opravě.

Ke splnění tohoto cíle je nutné získat nejprve teoretické základy studiem odborných publikací, především těch, které přináší poznatky z nejnovějších výzkumů. Zároveň je třeba prostudovat zákonné normy, z nichž vyplývají povinnosti vlastníků památkově chráněných objektů. V neposlední řadě se bakalářská práce pokusí vytvořit základní přehled o možnostech financování údržby a obnovy památek. V tomto směru může práce posloužit vlastníkům drobných církevních staveb jako pomůcka při získávání finančních prostředků na opravu i trvalé udržování památkových objektů.

Základním úkolem vlastního výzkumu této bakalářské práce je subjektivní posouzení stavu zachovalosti dohledaných památek ve vybraném regionu a potvrzení či vyvrácení hypotézy, že v městských čtvrtích Prahy 8 budou drobné církevní stavby ve špatném stavu, protože o ně v současné době místní obyvatelé nejeví zájem. Předpokládanou příčinou nezájmu je nízké procento věřících mezi pražským obyvatelstvem (k roku 2001 věřící tvořili 17,6% obyvatel hlavního města Prahy).¹ V rámci tohoto úkolu je třeba zjistit vlastníky pozemků, na nichž se drobné církevní stavby nacházejí, a posoudit, zda se o ně starají tak, jak jim ukládá zákon o památkové ochraně. V případě zjištěných nedostatků se bakalářská práce zaměří na návrhy zlepšení a možnosti získání finančních prostředků pro tento účel.

---

¹ ČSÚ. *Náboženské vyznání obyvatelstva*. [online] [cit. 2017-02-03]. Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/57004fa0e2>

2.2 Metodika

Pro teoretickou část práce je přínosná především metoda rešerše, která umožňuje prostudováním informačních zdrojů a následnou syntézou získaných údajů připravit základy pro praktickou část bakalářské práce.

Výzkumná hypotéza bude ověřována přímo v terénu, základní metodou šetření proto bude plošný terénní průzkum území Praha 8, Praha – Dolní Chabry a Praha – Ďáblice. Součástí výzkumu bude také pečlivá fotodokumentace dohledaných drobných církevních staveb ve vybraném regionu, zjištění jejich polohy, typového zařazení, stavu zachovalosti a celkového příslušenství památky (úprava okolí, opatření informační tabulí, turistické značení apod.). Sebraná data budou analyzována a pro větší přehlednost uspořádána do tabulek, grafů a katalogu.

3 Teoretická východiska

3.1 Drobné církevní stavby

Drobné církevní stavby jsou nedílnou a nezaměnitelnou součástí české krajiny, souvisí s lidovou zbožností a snahou přiblížit se bohu. Dodnes slouží i jako poutní místa pro věřící, vzbuzují úctu a navozují pokoru. Drobné církevní památky mají výpovědní hodnotu o náboženském a estetickém cítění našich předků, uchovávají paměť o historii daného místa a oblasti, předávají nám odkaz předchozích generací. Dokládají souhrn lidské činnosti s přírodou, vybízejí k zastavení a zamyšlení. A právě to může být jedním z motivů zájmu o drobné církevní stavby v dnešní moderní uspěchané době.

Drobné církevní stavby jsou ale v první řadě v současnosti chápány jako nástroj cestovního ruchu a ekonomické politiky obcí a regionů. Dříve byly ukazatelem ekonomické vyspělosti obce, dnes jsou naopak nástrojem k zisku financí. Turistika je tak častým motivem k obnově těchto památek.

Drobné církevní památky jako symbol české krajiny také napomáhají utvářet místní kolorit, v řadě regionů a mikroregionů s absencí výraznějších kulturních památek se stávají i tyto dominantou obcí. Tím v místních obyvatelích probouzejí hrdost na příslušnost k dané obci a zájem o díla předků. Tento zájem a tím i množství udržovaných církevních památek je samozřejmě určen i mírou religiozity dané oblasti. Věřící mají vždy k těmto památkám bližší vztah a více se podílí na dobrovolné údržbě samotných staveb i jejich okolí.

Objekty drobných církevních památek jsou svébytným projevem středoevropské kultury, ale nikde jinde patrně nenajdeme ve městech, na vesnicích ani ve volné krajině tolik zděných i kamenných církevních stavbiček jako v Čechách a na Moravě. Dokreslují tak charakteristický ráz české krajiny.

„Kříže, Boží muky a kapličky vnímáme jako neodmyslitelnou součást volné krajiny zejména proto, že jsou pro nás symbolem trvání... Drobné sakrální památky jsou zakotveny ve struktuře krajiny dvojím způsobem. Buď byly postaveny na místech odedávna významných a staly se symbolem jejich paměti, nebo nově zdůraznily význam místa, na němž byly postaveny a staly se upomínkou událostí, jež neměly upadnout v zapomnění. Tak či onak – nebo oběma způsoby zároveň - se staly tlumočníky paměti krajiny.“²

---

² KLVAČ, P., MUSIL, L. *O paměti křížů, Božích muk a kapliček*. 2003, s. 17.

Jejich stavební vývoj souvisí samozřejmě s historickými událostmi a vývojem českých zemí. Od pohanských dob jsou tyto drobné stavby spojeny se snahou o rozšíření katolické víry. Největší vliv na drobné sakrální památky mělo období náboženské reformace, třicetiletá válka a pobělohorská rekatolizace. Dokládají tak vývoj náboženství v daném regionu, zejména vítězství katolické církve v průběhu 17. století.³ Proto právě barokní epocha 17. – 18. století dala vzniknout největšímu množství církevních památek. Barokní kostely a kláštery se staly dominantou měst i vesnic, náměstí ozdobily mariánské sloupy, plastiky barokních světců a především zavedení kultu sv. Jana Nepomuckého přivedlo na svět velké množství církevních staveb zasvěcených tomuto českému svěťci.⁴ S příchodem osvícenského myšlení se mění i katolická zbožnost. Ustupuje barokní okázalost a nabubřelost a to se projevuje i na podobě drobných církevních památek.⁵ V lidových vrstvách však i po josefínských reformách přetrvávají barokní kultovní zvyky a praktiky. Emotivní působnost barokního umění zakořenila hluboko v širokých vrstvách společnosti. Venkovský člověk opouštěl náboženské představy jen zvolna. Dokládají to nápisy či úryvky z bible na stavbách.⁶

3.1.1 Funkce drobných církevních staveb

Drobné církevní památky plnily vždy několik funkcí. Kromě základní kultovně náboženské to byla funkce memoriální, orientační a reprezentativní.⁷

Funkce náboženská je základní, vždy šlo o upevnění katolické víry. Místa s drobnými církevními památkami vždy podporovala lidovou zbožnost, vyzývala k modlitbě a pokoře. Byla určena ke sloužení mší, ke krátké modlitbě při práci, k prosbám obecného i soukromého charakteru (o úrodu, dešť, uzdravení, narození dítěte), k odpočinku a rozjímání. Důvodem budování těchto staveb byla často vděčnost Bohu za záchranu či odvrácení neštěstí, poděkování za uzdravení nebo uctění památky mrtvých.⁸

³ NUSEK, J., SVOBODA, J. *Příběh kapliček: drobné sakrální objekty na Podblanicku*. 2001, s. 55.

⁴ HANZL, Milan. *Drobné církevní památky ve farnostech Nové Město nad Metují, Slavoňov a Nový Hrádek do roku 1848*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-27]. Dostupné na WWW: <http://www.moh.cz/pdf/ohp/649.pdf>

⁵ NEŠPOR, Z. *Náboženství na prahu nové doby: česká lidová zbožnost 18. a 19. století*. 2006, s. 196-197.

⁶ NEŠPOR, Z. *Náboženství na prahu nové doby: česká lidová zbožnost 18. a 19. století*. 2006, s. 461-462.

⁷ HANZL, Milan. *Drobné církevní památky ve farnostech Nové Město nad Metují, Slavoňov a Nový Hrádek do roku 1848*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-27]. Dostupné na WWW: <http://www.moh.cz/pdf/ohp/649.pdf>

⁸ KLVÁČ, P., MUSIL, L. *O paměti křížů, Božích muk a kapliček*. 2003, s. 18.

Funkce memoriální je spojena s připomenutím významné události či úmrtí, nejčastěji ve formě kaple, morového sloupu nebo křížku.

Funkci reprezentativní plní ty stavby, jež nechal jejich donátor postavit pro svou reprezentaci a především jako upomínku své zbožnosti či zbožnosti svojí rodiny. Často měly stavby reprezentovat prosperitu panství a jejich majitel nechával vyrýt nápis připomínající záslužné činy své a svého rodu.

Funkce orientační je také velmi důležitá. Jsou orientačním bodem ve volné krajině, značí cesty a rozcestí. V mapách používala drobné církevní stavby rakousko – uherská i československá armáda. A právě to často tyto drobné stavby zachránilo v době komunistického režimu, v době scelování polí za kolektivizace či budování moderních silnic.⁹

Kromě těchto primárních funkcí uvádí někteří autoři shodně i sekundární funkce drobných církevních staveb. Může jít například o funkci estetickou či informační (poskytují informace o náboženském vývoji regionu, o vývoji cestní sítě, ekonomické síle obce apod.)¹⁰

3.1.2 Typologie drobných církevních staveb

Církevní (sakrální) architektura zahrnuje stavby sloužící především pro náboženské obřady, místa k uctívání Boha. Církevní stavby můžeme rozdělit na dvě základní skupiny, a to velké církevní stavby (katedrály, kostely, kláštery, kaple) a drobné církevní stavby. Mezi základní typy drobných církevních staveb patří kříže, smírčí kříže, boží muka, kaple a kapličky, zvoničky, sochy světců.

3.1.2.1 Kříže

Kříže tvoří nejpočetnější skupinu drobných památek, jde o nejčastější a nejnámější symbol spojený s křesťanstvím. Kříž je symbolem christianizace. Od počátků šíření tohoto náboženství (snad od 7. století, v souvislosti s nařízením Karla Velikého stavět kříže u cest a rozcestí¹¹) byly vyráběny z dobře dostupného dřeva, vytyčovaly se u cest, na

---

⁹ HANZL, Milan. *Drobné církevní památky ve farnostech Nové Město nad Metují, Slavoňov a Nový Hrádek do roku 1848*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-27]. Dostupné na WWW: <http://www.moh.cz/pdf/ohp/649.pdf>

¹⁰ NUSEK, J., SVOBODA, J. *Příběh kapliček: drobné sakrální objekty na Podblanicku*. 2001, s. 55.

¹¹ NUSEK, J., SVOBODA, J. *Příběh kapliček: drobné sakrální objekty na Podblanicku*. 2001, s. 31.

křížovatkách, v polích, na návších i u kostelů. Často na místech předkřesťanské zbožnosti. Míjení kříže bylo doprovázeno rituálním gestem pokřížování, což byl projev zbožnosti, ale zároveň i zažehnavací magie. Polní kříže byly jednoduché a prosté, kříže na návších někdy zdobil plechový malovaný Kristus. Dodnes se dochovaly nejčastěji kříže kamenné a železné, často i kombinované (kamenný sokl a kovový či litinový kříž). Kříže bývají opatřeny zpodobněním Ježíše Krista nebo vytesanými nápisy, které prozrazují důvody pro zbudování kříže a ukazují na zbožnost donátora.¹²

3.1.2.2 Smírčí kříže

Smírčí kříže pravděpodobně nejstarší příklady drobné církevní architektury, kamenné, hrubě tesané, někdy s nestejně dlouhými rameny. Bývají spojovány se středověkým trestním právem, neboť od 15. století byly stavěny viníkem (např. vrahem) na místě neštěstí a zločinu jako součást trestu, snahy o smír. Postavení kříže bylo projevem pokání. Některé mohou mít vytesaný vražedný nástroj (meč, sekera), pozdější smírčí kříže mívají nápis s popisem události. Také smírčí kříže stojí volně v polích a při cestách, kde často plní funkci mezníků a orientačních bodů.

3.1.2.3 Boží muka

Boží muka symbolizují utrpení Ježíše Krista, byla budována od 13. – 14. století ve tvaru sloupu, u něhož dal Pilát bičovat Ježíše Krista.¹³ Proto jde o čtverhranné sloupovité stavby, kamenné nebo zděné, se čtvercovou nebo obdélníkovou základnou. V horní části bývají na každé straně výklenky se soškou nebo s obrázkem Kristova utrpení. Na vrcholu jsou zakončené kovaným či kamenným křížem.¹⁴ Ke slohové proměně dochází výrazněji v období baroka, stavby jsou zdobnější, s bohatým doprovodem andělů nebo květinových motivů. Boží muka stávala nejčastěji ve volné krajině, na křížovatkách či na návších. Sloužila k zastavením, nutila k zamyšlení, tvořila paměť krajiny, byla ukazatelem cest a orientačním bodem. Vycházela z obrazové věrouky, obrázky na téma utrpení Ježíše Krista doprovázela slova z bible a výzva, aby lidé žili zbožně a v pokoře před Bohem.¹⁵

---

¹² BUKAČOVÁ, I., FÁK, J. *Paměť krajiny II.* 2007, s. 21-22.

¹³ NUSEK, J., SVOBODA, J. *Příběh kapliček: drobné sakrální objekty na Podblanicku.* 2001, s. 31.

¹⁴ KLVÁČ, P., MUSIL, L. *O paměti křížů, Božích muk a kapliček.* 2003, s. 18.

¹⁵ HÁJEK, T., BUKAČOVÁ, I. *Příběh drobných památek.* 2006, s. 56-58.

3.1.2.4 Kaple a kapličky

Kaple a kapličky jsou nejmladší z drobných církevních památek, vznikaly především počátkem 18. století, oblíbené byly však hlavně v pozdním baroku, v dobách Marie Terezie. Nejvíce kaplí je datováno do 19. století. Jsou dílem jak slavných architektů, tak anonymních vesnických řemeslníků. Budovány byly na rozličných místech – na kopcích a návrších, na návších, u léčivých pramenů a studánek, na křižovatkách cest, v polích a lukách. Stávala se z nich poutní místa, venkovskému obyvatelstvu nahrazovaly nedostupné kostely.

Kaple jsou povětšinou zasvěceny nejznámějším světcům, Janu Nepomuckému a Panně Marii.¹⁶

Architektonicky jde o stavby malých rozměrů, zděné z kamene nebo cihel. Kaple mohou být prostorové, různého půdorysu (čtvercové, kruhové i oválné). Častější jsou ale kapličky výklenkové. Jsou patrně starší a převážně obdélného půdorysu, navazují na boží muka. Výklenek (více výklenků) je umístěn v přední části a je v něm umístěna soška nebo obraz daného světce.¹⁷

Kapličky někdy bývají opatřeny zvonící. Zvoničky se stavěly díky „ohňovému“ patentu Marie Terezie, tedy nařízení ohlašovat požár zvoněním (1751). V kaple se někdy přeměňovaly i dřívější zvonice z 16. století.¹⁸

3.1.2.5 Sochy světců

Sochy světců se objevují ve větší míře v období baroka v 17. – 18. století. Nejčastěji se jedná o pískovcové plastiky umístěné na kamenném podstavci, jenž bývá opatřen latinskými nebo německými nápisy a také letopočtem vzniku památky udaným římskými číslicemi. Nejčastěji se setkáváme s plastikami Panny Marie a sv. Jana Nepomuckého.¹⁹

---

¹⁶ HÁJEK, T., BUKAČOVÁ, I. *Příběh drobných památek*. 2006, s. 60-61.

¹⁷ CHODURA, R. *Malý slovník pojmů sakrální architektury*. 1999, s. 28.

¹⁸ NUSEK, J., SVOBODA, J. *Příběh kapliček: drobné sakrální objekty na Podblanicku*. 2001, s. 29.

¹⁹ BUKAČOVÁ, I., FÁK, J. *Paměť krajiny II*. 2007, s. 17.

3.1.3 Význam drobných církevních staveb pro současnost

Drobné církevní památky během staletí prošly rozličnými osudy. Některé se dochovaly dodnes, jiné naopak zanikly. V každém případě jsou stavby i jejich osudy nezbytnou součástí našeho kulturního dědictví. Význam drobných církevních staveb podtrhuje i jejich zařazení mezi nemovité kulturní památky. Jde především o stavby, které stojí v centru obcí nebo v jejich historických částech a spoludotvářejí jeden kulturní celek. O ty pečují příslušné památkové ústavy. Přestože se ale celá řada drobných sakrálních památek objevila v 60. letech 20. století na soupisu památkově chráněných objektů, byla to právě doba komunistické totality, která zasadila těmto památkám rozhodující ránu. Společně s rušením cest a pěšin, zakládáním zemědělských družstev či s pronásledováním církví zmizela řada cenných svědků minulosti nenávratně z české krajiny.

Drobné církevní stavby bez památkové ochrany jsou odkázány na péči obecně prospěšných organizací a dobrodinců.²⁰ Najdeme ale i stavby, které jsou ponechány bez údržby a chátrají nebo po neodborném zásahu ztratily svou výpovědní hodnotu.

Poslední desetiletí je naštěstí opravě památek nakloněné. S rozvojem společnosti po změně režimu v roce 1989 roste i touha po objevování drobných církevních staveb jako svědků minulosti a jejich navrácení do krajiny. Společnost se na jedné straně snažila napravit předchozí škody, na straně druhé však s uvolněním přichází i ekonomický vandalismus vedený vidinou zisku. Drobné stavby jsou rozebírány a znovu ustupují stavbám na lukrativních pozemcích. Na základě prostudovaných materiálů lze však konstatovat, že ve společnosti obecně převažuje zájem na obnově a zachování toho typu památek. Náboženskou funkci, v době svého vzniku nejdůležitější, v dnešní době plní drobné církevní památky již jen v některých regionech a i tam v menší míře. Zůstávají však významnými orientačními body v krajině, plní estetickou funkci důležitou pro kvalitu života a vytváření citových vazeb k místu.

---

²⁰ HANZL, Milan. *Drobné církevní památky ve farnostech Nové Město nad Metují, Slavoňov a Nový Hrádek do roku 1848*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-27]. Dostupné na WWW: <http://www.moh.cz/pdf/ohp/649.pdf>

3.2 Památková ochrana

Péče o zachování kulturních památek, které jsou nezbytným zdrojem poznání minulosti národa, je v moderní době nedílnou součástí vyspělé společnosti a úroveň takové péče je dokladem kulturní úrovně daného státu. Ochrana a uchování významných kulturních hodnot vytvořených v minulosti tak, aby byly zachovány pro budoucí generace, je předmětem celospolečenského zájmu nejen u nás, ale i v dalších evropských státech. Při zachování národního kulturního dědictví je uplatňován veřejný zájem, prvořadá je snaha zabránit zničení nebo poškození důležitých památek. Na naplňování tohoto veřejného zájmu se musí podílet jak vlastník památky, tak orgány veřejné správy a památkové organizace.

Památkově chráněné stavby a území jsou také důležitou podmínkou mezinárodního i tuzemského cestovního ruchu a ten je významným zdrojem příjmů veřejných rozpočtů. Péče o památky je ale také morální odpovědností každého z nás, každý má možnost podílet se na zachování toho, co nám zanechaly předchozí generace.

Nejcennější kulturní památky jsou chráněny mezinárodními úmluvami a jejich ochrana je iniciována mezinárodní organizací pro záchranu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO. Cenné stavby nebo areály jsou chráněny státem jako nemovitě kulturní památky. Především drobným církevním památkám na sledovaném území, které jsou chráněny jako kulturní památky, se věnuje tato bakalářská práce. Hodnotná historická města a vesnice jsou v rámci památkové ochrany vyhlášovány jako památkové rezervace nebo památkové zóny. I taková cenná sídla se vyskytují na bakalářskou práci zvoleném území.

3.2.1 Historie památkové ochrany

V Evropě zaznamenáváme veřejný zájem o cílenou ochranu hmotného kulturního dědictví od konce 18. století, především v souvislosti s nástupem osvícenského myšlení, s rozvojem průmyslu a rozšiřováním měst, což je vždy spojeno s demolicí starých staveb. Objevují se snahy sepsat a popsat památkové hodnoty dříve, než bude vše zničeno.²¹ Nejstarší obecně závazné předpisy na ochranu památek na našem území zaznamenáváme v době Marie Terezie. Rakousko – uherské památkové instituce patřily k nejmodernějším

---

²¹ HÁJEK, T., BUKAČOVÁ, I. *Příběh drobných památek*. 2006, s. 24.

v Evropě, v roce 1850 byla založena Ústřední komise pro zjišťování a zachování stavebních památek, roku 1872 rozšířená na Komisi k vyhledávání a zachování uměleckých a historických památek.²²

Po vzniku samostatné Československé republiky byl systém památkové péče dále rozvíjen, vznikly první státní památkové úřady, chyběl však zákon na ochranu památek. Důležité kroky pro záchranu a uchování památkových objektů byly podniknuty také v prvních letech po 2. světové válce, ale až do roku 1958 chyběla památkové péči pevná právní norma i systém odborných institucí a organizací s náležitými kompetencemi. Změnu přinesl až zákon o kulturních památkách (č. 22/1958 Sb.) ze dne 3. 5. 1958. Tento zákon vymezil povinnosti spojené s údržbou kulturních památek a stanovil zásady ochrany památkových objektů (pokud vlastník ohrožoval zachování kulturní památky, krajský národní výbor měl možnost odejmout mu právo s ní nakládat a učinit sám opatření pro její záchranu). V souvislosti s vydáním tohoto zákona byla i řada, v této práci sledovaných drobných církevních staveb, zařazena mezi kulturní památky.

Zásadní změny, především právní ochrany kulturních památek, znamenal zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. Vymezil péči státu o kulturní památky a jejich vyhlášení svěřil ministerstvu kultury. Dále stanovil sankce za porušení tohoto zákona. Uvedeným zákonem se památková ochrana v České republice řídí dodnes. Vzhledem k politickým změnám po roce 1989 byl ale mnohokrát novelizován a doplněn dalšími vyhláškami a právními předpisy. Vyhláška ministerstva kultury č. 187/2007 Sb. stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy. Vyhláška Ministerstva kultury č. 420/2008 Sb. stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón.²³

Památková ochrana drobných církevních staveb je většinou záležitostí veřejné správy. Ta je podle památkového zákona a dalších právních předpisů povinna přijímat taková opatření, aby při ochraně, uchovávání, poznávání a zprostředkování památkového fondu nedocházelo k bezdůvodným ztrátám kulturních hodnot a aby byly hodnoty památkového fondu a poznatky o něm zprostředkovány veřejnosti.²⁴

---

²² MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Památková péče v ČR*. [online] [cit. 2017-02-03]. Dostupný na WWW: <https://www.mkcr.cz/pamatkova-pece-v-cr-244.html>

²³ Tamtéž

²⁴ MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Nakládání s památkovým fondem*. [online] [cit. 2017-02-03]. Dostupný na WWW: <https://www.mkcr.cz/nakladani-s-pamatkovym-fondem-243.html>

V současné době se ochrana památek v České republice řídí také mezinárodně platnými dokumenty a je nedílnou součástí mezinárodní památkové péče. Česká republika je stálou součástí programu činnosti Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu UNESCO a v jejím rámci i Mezinárodní rady pro památky a sídla (ICOMOS).²⁵ Od roku 1991 se ČR řídí Úmluvou o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, od roku 2000 Úmluvou o ochraně architektonického dědictví Evropy a Úmluvou o ochraně archeologického dědictví Evropy.²⁶

3.2.2 Zákon o státní památkové péči

Památková ochrana se řídí zákonem o státní památkové péči č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Péče státu o kulturní památky podle § 1 tohoto zákona zahrnuje „*činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné uplatnění kulturních památek.*“²⁷

Za kulturní památky zákon o státní památkové péči označuje v § 2 nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které dokládají historický vývoj od nejstarších dob po současnost. Jde o projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti. Kulturní památkou mohou být vyhlášeny i věci, které mají přímý vztah k historickým událostem nebo významným osobám.²⁸

Podle § 3 (odst. 3) je vlastník kulturní památky povinen chránit svoji věc nebo stavbu před poškozením, zničením nebo odcizením, oznámit ministerstvu kultury každou zamýšlenou i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání. Prohlášení za kulturní památku však zákon nepojímá jako jednostranné omezení vlastnického práva, ale nabízí ve

---

²⁵ KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. [online]. (PDF). [cit. 2017-03-01]. Dostupné na WWW: https://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf?ext=.pdf

²⁶ MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Nakládání s památkovým fondem*. [online] [cit. 2017-02-03]. Dostupný na WWW: <https://www.mkcr.cz/nakladani-s-pamatkovym-fondem-243.html>

²⁷ Zákon o státní památkové péči (Zákon č. 20/1987 Sb.) [online] [cit. 2017-02-24]. Dostupné na WWW: <https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/text-zakona-o-pamatkove-peci.pdf>

²⁸ Tamtéž

formě státních a jiných dotací příspěvek na skutečné a prokazatelné náklady, které vlastníkovu vznikly v důsledku údržby kulturní památky.²⁹

Zákon č. 20/1987 Sb. dále zřizuje Ústřední seznam kulturních památek České republiky, který vede odborná organizace státní památkové péče a do něhož se zapisují národní kulturní památky, kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny a jejich ochranná pásma (§ 7).

Vlastnictví kulturních památek a povinnosti z něj vyplývající řeší § 9 zákona. Stanoví, že vlastník kulturní památky „*je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením.*“³⁰ Nicméně i ti občané a právní subjekty, kteří nejsou vlastníky kulturní památky, jsou povinni podle zákona č. 20/1987 Sb. § 9 odst. 3 chovat se tak, aby nezpůsobili škody na kulturních památkách a neohrožovali jejich zachování. Tato povinnost vyplývá i z Listiny základních práv a svobod (čl. 35 odst. 3). V případě ohrožení pražských památek může Magistrát hlavního města Prahy správním rozhodnutím podle zákona o státní památkové péči (§11 odst. 2) určit podmínky památku ohrožující činnosti nebo ji zcela zakázat.³¹

Pro zachování kulturního dědictví je podstatná především obnova dochovaných památek. Podle zákona o státní památkové péči se obnovou rozumí každá údržba, oprava, rekonstrukce, restaurování a úprava kulturní památky i jejího prostředí.

Při každé zamýšlené údržbě, opravě, rekonstrukci či jiné úpravě je vlastník kulturní památky povinen vyžádat si stanovisko příslušného obecního nebo krajského úřadu. Stejnou povinnost má i vlastník nemovitosti, která není kulturní památkou, ale spadá do památkové rezervace, památkové zóny nebo ochranného pásma nemovité kulturní památky (není-li tato jeho povinnost ze zákona vyloučena).³²

---

²⁹ Zákon o státní památkové péči (Zákon č. 20/1987 Sb.) [online] [cit. 2017-02-24]. Dostupné na WWW: <https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/text-zakona-o-pamatkove-peci.pdf>

³⁰ Tamtéž

³¹ *Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích* [online]. (PDF). [cit. 2017-03-01]. Dostupné na WWW: http://pamatky.praha.eu/public/49/69/b4/959165_149213_prirucka_vlastnika_kulturni_pamatky.pdf

³² Zákon o státní památkové péči (Zákon č. 20/1987 Sb.) [online] [cit. 2017-02-24]. Dostupné na WWW: <https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/text-zakona-o-pamatkove-peci.pdf>

Velmi důležitou roli v obnově a zachování kulturního dědictví hrají samozřejmě finanční prostředky. Proto se zákon o památkové péči v § 16 zabývá také příspěvky na zachování a obnovu kulturní památky. Stanoví (v § 16, odst. 1), že na nákladech, týkajících se obnovy a zachování kulturní památky, se na žádost vlastníka nemovitosti může podílet ze svých rozpočtových prostředků i příslušná obec nebo kraj (ten v případě národní kulturní památky). Ve výjimečných případech může poskytnout finanční příspěvek i ministerstvo kultury ze státního rozpočtu.

3.2.3 Památková ochrana ve vztahu k drobným církevním stavbám

Drobná církevní architektura obvykle není zařazena na soupis kulturních památek a čerpání finančních prostředků podle výše zmíněného zákona proto nepřipadá v úvahu. Názory laické veřejnosti a zainteresovaných místních obyvatel se také často liší od názorů oficiálních organizací památkové péče. V případě drobných církevních staveb, které svým charakterem spadají zpravidla do oblasti lidové architektury, je proto časté, že se na udržování těchto objektů podílí laická veřejnost - většinou dobrovolně a na vlastní náklady. Na druhé straně je jako důvodem chátrání těchto objektů často právě fakt, že nejsou památkově chráněny. Zásahy laiků, ač provedené v dobré víře, mohou způsobit na objektu nenávratné umělecké škody.

Ve většině případů je současný zájem o obnovu drobných církevních památek ze strany obcí určován snahou o rozvoj cestovního ruchu v místě. U obcí venkovského charakteru jsou takové památky často jedinou možností, jak přilákat turisty do dané obce. V souvislosti s novým občanským zákoníkem (zákon č. 89/2012 Sb.) se však objevil i problém – stavby s neznámým majitelem (a to drobné církevní památky jsou) jsou automaticky převedeny do vlastnictví majitele pozemku. Obce se proto obávají, že se památky dostanou do vlastnictví lidí, kteří o ně nemají zájem a nebudou o ně pečovat. Proto usilují o získání těchto objektů do svého vlastnictví. Pokud se nenajde vlastník nemovitosti, mohou k ní obce přistupovat jako k nalezené věci, tedy informovat o ní na úřední desce a pokud se nikdo nepřihlásí, ze zákona propadne věc (památku) městu.³³ S novým občanským zákoníkem se mění i fungování katastru nemovitostí (zákon č. 256/2013 Sb.). Nový katastrální zákon ukládá Úřadu pro zastupování státu ve věcech

---

³³ Zákon občanský zákoník (Zákon č. 89/2012 Sb.) [online] [cit. 2017-03-05]. Dostupné na WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

majetkových pokusit se ve spolupráci s obcemi dohledat neznámé vlastníky. V případě, že se to nepodaří, ani se vlastník nemovitosti sám nepřihlásí, propadne po desetileté lhůtě podle občanského zákoníku (§ 1045 a § 1050, odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb.) opuštěná nemovitost státu.³⁴

3.3 Možnosti financování památek

Ochrana kulturního dědictví vyžaduje nejen průběžnou památkovou péči a spolupráci s odbornými ústavy pro zachování historické hodnoty památky, ale předpokládá také značný objem finančních prostředků. Aktivní péče o památku, její udržování, obnova a náležitá prezentace v naprosté většině případů nemůže být kryta pouze finančními zdroji vlastníků. Drobné církevní stavby najdeme především v katastru malých venkovských obcí a majetku církevních institucí, proto jsou z hlediska této bakalářské práce důležité především dotační programy pro obce a církve na záchranu kulturního dědictví. Vlastník nemovité kulturní památky, a tedy i vlastníci drobných církevních staveb, mohou požádat o finanční podporu prostřednictvím programů, grantů a účelových projektů, které nabízí především státní instituce, ale i nevládní organizace – nadace.

Od obcí a krajů na základě odůvodněné písemné žádosti po provedení správního řízení může vlastník nemovitosti získat finanční příspěvky na náklady spojené se zachováním kulturní památky. O poskytnutí příspěvku ze státního rozpočtu může rozhodnout ministerstvo kultury, musí se ale jednat o kulturní památku mimořádného společenského významu. Za pádný důvod žádosti se považuje například špatný technický stav kulturní památky nezaviněný vlastníkem nebo pohledově významná poloha kulturní památky.

Při zamýšlené obnově kulturní památky má vlastník nemovitosti tyto povinnosti:

- Vyžádat předem stanovisko příslušného městského úřadu (obecního úřadu, v případě národní kulturní památky krajského úřadu)
- Po odborném vyjádření státního památkového ústavu nebo jiné odborné organizace vydá úřad stanovisko, zda jsou navrhované práce přípustné z hlediska památkové péče
- Vlastník zpracuje projektovou dokumentaci obnovy dle stanovených podmínek a projedná ji se specialisty v odborné organizaci státní památkové péče (ze zákona má

---

³⁴ ÚZSVM zveřejnil seznam desetitísíců nemovitostí s neznámým vlastníkem. [online] [cit. 2017-03-05]. Dostupný na WWW: <http://www.uzsvm.cz/brezen-2205-0-85/uzsvm-zverejnil-seznam-desetitiscu-nemovitosti-s-neznamym-vlastnikem-120057/>

vlastník nárok na bezplatnou odbornou pomoc, informace z průzkumů a poskytnutí archivní dokumentace)³⁵

3.3.1 Financování na úrovni ministerstev

3.3.1.1 Ministerstvo kultury České republiky

Ministerstvo kultury České republiky podle § 16 odst. 2 zákona o státní památkové péči nabízí tyto specializované programy na podporu obnovy a zachování kulturních památek

- *Havarijní program* – pro zabezpečení nejnaléhavějších oprav národních kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí
- *Program regenerace* - v nejcennějších částech měst (městská památková rezervace, městská památková zóna), který musí zpracovat dané město a finančně se na něm také podílet.
- *Program záchrany architektonických děl* – se týká nejcennějších součástí kulturního dědictví (hrady, zámky, kláštery, kostely ...). Pro čerpání je nutné předložit projekt záchrany kulturní památky.
- *Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny* se týká zejména památek lidové architektury (zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky, boží muka ...)
- *Program podpory obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností* poskytuje finanční prostředky na zachování a obnovu kulturní památky mimo památkové rezervace a zóny a objektů, které nejsou kulturními památkami.
- *Program restaurování movitých kulturních památek* poskytuje příspěvky na obnovu významných výtvarných a uměleckořemeslných děl, jež jsou zpřístupněna veřejnosti pro kulturní, výchovně – vzdělávací nebo náboženské účely.
- *Program podpory občanských sdružení* předkládá finanční příspěvky na veřejně prospěšné projekty těchto sdružení, jejichž činnost napomáhá ochraně kulturního dědictví a jeho popularizaci.

---

³⁵ Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích [online]. (PDF). [cit. 2017-03-01]. Dostupné na WWW: http://pamatky.praha.eu/public/49/69/b4/959165_149213_prirucka_vlastnika_kulturni_pamatky.pdf

Bližší informace o tom, jak žádat o finanční příspěvky na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky a pravidla nakládání s finančními příspěvky poskytují vlastníků kulturních památek krajské úřady, Magistrát hlavního města Prahy a jednotlivá pracoviště Národního památkového ústavu.³⁶

Další formou státního příspěvku na financování údržby a zachování nemovitých kulturních památek je osvobození kulturní památky od daně z nemovitosti na osm let pro vlastníky, kteří na památkovém objektu provedli stavební úpravy. Osvobození od daně jsou také vlastníci kulturních památek (právnícké i fyzické osoby), která je zpřístupněna veřejnosti a plní tak výchovně vzdělávací funkci. Takové daňové výhody určuje zákon o dani z nemovitých věcí č. 338/1992 Sb. a informace o nich podávají příslušné finanční úřady.³⁷

3.3.1.2 Ministerstvo zemědělství České republiky

Ministerstvo zemědělství České republiky poskytuje dotace na udržování a obnovu kulturního dědictví venkova na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Dotační programy jsou od roku 2016 rozšířeny o *Program na obnovu venkovských památek*, kde mohou příjemci žádat o dotaci na udržování a obnovu kulturního dědictví, především drobných církevních staveb. Jeho cílem je zachování charakteristického venkovského prostředí a zároveň zvýšení atraktivity venkova pro turisty. Pro obnovu drobných církevních památek lze využít především dotační program 129 660 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků³⁸

Dotační program je v roce 2017 rozdělen na pět podprogramů. Pro účely této bakalářské práce je nutno zmínit podprogram *Podpora údržby a obnovy stávajících kulturních prvků venkovské krajiny*, především pro státem nechráněné památky. Podpora se týká těchto objektů: kaplička, křížová cesta, zvonička, boží muka, smírčí a jiné kříže, exteriérové sochy a sousoší, hřbitovy a hřbitovní zdi, kostely s výjimkou objektů nacházejících se na soukromých oplocených pozemcích. Dotační program podporuje nejen zlepšení vzhledu zmiňovaných typů objektů, ale i úpravu zeleně v jejich bezprostředním okolí (maximálně

---

³⁶ *Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích* [online]. (PDF). [cit. 2017-03-01]. Dostupné na WWW: http://pamatky.praha.eu/public/49/69/b4/959165_149213_prirucka_vlastnika_kulturni_pamatky.pdf

³⁷ Tamtéž

³⁸ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací v programu 129 660 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků pro rok 2017*. [online]. (DOC). [cit. 2017-02-15]. Dostupné na WWW: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/dotace-na-udrzbu-a-obnovu-kulturnich-a-pravidla-a-zakladni-informace/>

do tří metrů od objektu). Předmětem dotace nemůže být objekt sloužící k osobnímu užívání nebo podnikatelské činnosti.³⁹

3.3.1.3 Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky nabízí pomoc při financování obnovy drobných sakrálních památek v obcích v rámci *Programu obnovy venkova*, který schválila vláda České republiky usnesením ze dne 11. listopadu 1998, č. 730. Cílem programu je podporovat obyvatele a samosprávy venkovských obcí, aby se vlastními silami snažili o harmonický rozvoj své obce, o udržování přírodních a kulturních hodnot venkovské krajiny. Dotace na obnovu drobných církevních staveb určuje podprogram *Podpora obnovy a rozvoje venkova* s cílem podpořit rozvoj venkovských obcí. Předpokladem projektu je účast obyvatel venkova, občanských spolků a sdružení při obnově místních tradic.

Dotační titul č. 4 – *Podpora obnovy drobných sakrálních staveb* v obci přispívá k rekonstrukci památek, které nejsou ve vlastnictví církve. Účastníkem tohoto podprogramu může být obec do 3 000 obyvatel, která má zpracovaný strategický rozvojový dokument. Dotace až do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů (s dolním limitem na jednu akci 50 tisíc Kč a horním 300 000 Kč) jsou určeny na obnovu drobných sakrálních památek, které nejsou kulturní památkou a jsou majetkem obce. Dotace je poskytována na investiční akci, jejíž náklady mohou být spojeny s obnovou majetku nebo jeho údržbou, při níž je majetek zhodnocován. Neinvestiční dotace jsou také spojeny s obnovou nebo údržbou majetku, ale takovou, která majetek nezhodnocuje. Rozdělení nákladů na investiční a neinvestiční vychází ze zaúčtování daných nákladů příjemcem dotace v souladu s obecně platnými právními předpisy.⁴⁰

---

³⁹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací v programu 129 660 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků pro rok 2017*. [online]. (DOC). [cit. 2017-02-15]. Dostupné na WWW: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/dotace-na-udrzbu-a-obnovu-kulturnich-a/pravidla-a-zakladni-informace/>

⁴⁰ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Podpora obnovy a rozvoje venkova*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-15]. Dostupné na WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/f64cc73c-df5d-4d7f-8635-71fec75f76c/150603_Zasady117D815_dodatek_DT4.pdf

3.3.2 Financování na úrovni krajů a obcí

3.3.2.1 Hlavní město Praha

Velkou pozornost ochraně kulturního dědictví věnuje také Hlavní město Praha. Usnesením Rady HMP č. 1677 ze dne 27. 6. 2016 byly vyhlášeny granty, které Hlavní město Praha poskytuje na obnovu a údržbu vlastníkům památkově významných nemovitých objektů v Pražské památkové rezervaci, ve vesnických památkových rezervacích a v památkových zónách na rok 2017. Grant je poskytován formou účelové dotace z rozpočtu hl. m. Prahy a je považován za příspěvek, nikoli jediné financování prací vedoucích k obnově a údržbě památkového objektu. Výše grantu a jeho podíl na celkových nákladech souvisí s významem dotčených objektů a finančními možnostmi poskytovatele grantu, maximálně může představovat 65 % z celkových uznatelných nákladů památkové obnovy.

Granty nelze poskytnout na obnovu a údržbu památkového objektu ve výlučném vlastnictví Hl. m. Prahy, ve vlastnictví Hl. m. Prahy svěřeném městským částem hlavního města či ve vlastnictví České republiky.⁴¹

Podrobnější informace o grantech a jejich čerpání poskytne Odbor památkové péče Hlavního města Prahy.

3.3.2.2 Městská část Praha 8

Památkovou péčí včetně regenerace památkových zón se zabývá také Odbor kultury, sportu, mládeže a památkové péče Úřadu Městské části Praha 8. Pečuje o kulturní památky v majetku MČ Praha 8 – o pomníky, sochy a další prvky veřejného prostoru. Zpracovává podklady pro vyhlášení nových a údržbu stávajících kulturních památek, provádí administrativu a metodickou pomoc vlastníkům kulturních památek žádajících o příspěvek na jejich obnovu či údržbu.⁴²

Jednou z možností pro zlepšení stavu památek zmíněných v této bakalářské práci je čerpání dotace na zvelebování vzhledu veřejného prostoru Městské části Praha 8.

---

⁴¹ HLAVNÍ MĚSTO PRAHA. *Zásady pro poskytování grantů hl. m. Prahy vlastníkům památkově významných objektů v roce 2017*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-17]. Dostupné na WWW: http://pamatky.praha.eu/public/a5/cd/7f/2213901_676082_UsnesenA__Rady_HMP_._1677___vyhlaseni_na_2017.pdf

⁴² MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 8. *Podmínky pro poskytnutí dotace na zvelebování vzhledu veřejného prostoru*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-13]. Dostupné na WWW: <https://m.praha8.cz/file/Lfx/Podminky-mikrogranty-zvelebovani-2017.pdf>

Poskytovatelem dotace je MČ Praha 8. Žadatelem (příjemcem dotace) může být pouze právnická osoba (spolek, nadace, obecně prospěšná společnost, společenství vlastníků jednotek či bytové družstvo, církev, škola apod.). Dotace může být mimo jiné žádána na vysazování veřejné zeleně a následnou péči o ni, kdy vlastníkem daného pozemku může být nejen žadatel o dotaci, ale i Hlavní město Praha, pokud je pozemek svěřen do správy MČ Praha 8. Celkový předpokládaný objem prostředků vyčleněných na rok 2017 z rozpočtu MČ Praha 8 pro dotace na zvelebování vzhledu veřejného prostoru je 500 000 Kč.⁴³

3.3.3 Financování na úrovni nadací

V případě drobných církevních památek na vesnicích či ve venkovské krajině se ale často nejedná o vyhlášené kulturní památky, nárok na státní finanční podporu je proto minimální.

Zájem o zachování kulturního dědictví a podporu památkové obnovy významných objektů projevují také nestátní organizace, nadace a fondy. Ty se častěji zaměřují na občanská sdružení, jež předkládají projekty regionálního významu a snaží se o záchranu památek významných pro život místní komunity.⁴⁴

3.3.3.1 Nadace Občanského fóra

Grantový program *Opomíjené památky* na záchranu neprávem opomíjených památek jako jsou kapličky, venkovské kostelíky, boží muka, svaté sošky apod. Mnohé z nich jsou ve velmi špatném stavu a mají malou šanci na státní podporu, neboť se nejedná o registrované kulturní památky. O grant mohou zažádat pouze právnické osoby (obce, farnosti, občanské spolky, regionální nadace apod.). Při výběru dotovaných projektů rozhoduje především zainteresovanost občanské iniciativy v péči o památku, historická

---

⁴³ MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 8. *Podmínky pro poskytnutí dotace na zvelebování vzhledu veřejného prostoru*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-13]. Dostupné na WWW: <https://m.praha8.cz/file/Lfx/Podminky-mikrogranty-zvelebovani-2017.pdf>

⁴⁴ KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. [online]. (PDF). [cit. 2017-03-01]. Dostupné na WWW: https://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf?ext=.pdf

hodnota objektu a naléhavost jeho oprav a další zajištění péče či využití památky. Maximální výše dotace 60 tisíc Kč.⁴⁵

3.3.3.2 Nadace pro rozvoj občanské společnosti

Grantový program *Rozvoje občanské společnosti* na konkrétní projekty k ochraně a péči o životní prostředí a projekty zaměřené na rozvoj kulturního a komunitního života v obcích. Podporovány jsou projekty založené na spolupráci občanských organizací se státní správou, samosprávou obcí nebo podnikatelskými subjekty a respektující regionální zvláštnosti. Zároveň mohou být tyto projekty zaměřeny na rozvoj místních tradic, obnovu tradičních řemesel a ochranu místních památek. O grant může požádat místní nezisková organizace (občanské sdružení, obecně prospěšná společnost, účelové zařízení církvi apod.). Granty jsou poskytovány maximálně do výše 70 % celkových nákladů na projekt.⁴⁶

3.3.3.3 Nadace VIA

Grantový program *Fond kulturního dědictví* k posilování vazeb místní komunity prostřednictvím spoluúčasti na obnově a oživení drobných památek regionálního významu. Cílem není jen technická oprava památky, ale i využití této činnosti k posílení zájmu o historii místa a zdravého patriotismu.

Nově nadace VIA spustila i program *Rychlé granty*, který podporuje aktivní zapojení občanů do veřejného života. O Rychlý grant lze požádat v případě nutnosti okamžité reakce (například když plánované novostavby hrozí zpusťšením památek a krajiny), aby se předešlo negativním důsledkům pro danou místní komunitu. Bližší informace na stránkách nadace www.nadacevia.cz.

3.3.4 Další možnosti financování

V souvislosti s opravou a údržbou drobných církevních památek především v soukromém vlastnictví může nastat situace, kdy vlastník památky nesplňuje podmínky pro získání dotací. Jde o případy, kdy vlastník nemá dostatek finančních prostředků na

⁴⁵ NADACE OBČANSKÉHO FÓRA. *Opomíjené památky*. [online] [cit. 2017-03-03]. Dostupný na WWW: <http://www.nadaceof.cz/grantove-programy/opomijene-pamatky>

⁴⁶ KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. [online]. (PDF). [cit. 2017-03-01]. Dostupné na WWW: https://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf?ext=.pdf

spolufinancování oprav, a tedy by nebylo dostačující ani získání některého dotačního grantu.

3.3.4.1 Veřejná sbírka

Vlastník může veřejnou sbírku uspořádat i v případě, kdy je oprava finančně méně náročná a nespĺňuje tak podmínky pro získání dotací, ale pro soukromého vlastníka jde o sumu vysokou (např. drobná poškození, očista památky, atd.). Organizace veřejné sbírky se řídí zákonem č. 117/2001 Sb. v současném znění, doplněný zákonem č. 500/2004 Sb. a zákonem č. 255/2012 Sb. o kontrole.

Veřejná sbírka se pořádá k získání finančních prostředků od dobrovolných a předem neznámých dárců a musí být předem stanovený její veřejně prospěšný účel. Může ji uspořádat pouze obec, kraj, nebo jiná právnická osoba, nikoli však vlastník nemovitosti jako fyzická osoba. Konání sbírky je nutno oznámit krajským úřadům podle toho, kde právnická osoba sídlí, nebo Ministerstvu vnitra ČR, koná-li sbírku kraj. Po oznámení musí příslušné orgány vydat osvědčení, že veřejnou sbírku lze zahájit. Před získáním osvědčení se nesmí veřejná sbírka provádět, ani nikterak propagovat a veřejně šířit.

Sbírku lze uspořádat těmito způsoby:

- pokladničky
- prodej předmětů
- prodej vstupenek na kulturní akce pořádané za účelem získání finančních prostředků
- dárcovskými SMS zprávami
- zaslání peněz na speciální bankovní účet⁴⁷

3.3.4.2 Adopce památek

Výčet možností, kde lze získat finanční příspěvky na údržbu a obnovu památek není zdaleka úplný. Přestože funguje celá řada těchto dotačních a grantových programů, neznamená to ještě jistotu, že každá památka bude opravena, že vlastník památky vždy finanční prostředky na opravu získá. Se zajímavou možností přišlo město Mikulov, pronajalo si chátrající kapličky na Svatém kopečku od církve, která je jejich vlastníkem, a nabídlo je k adopci (po vzoru úspěšného systému adopcí zvířat v zoologických zahradách).

---

⁴⁷ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Konání veřejných sbírek*. [online] [cit. 2017-03-03]. Dostupný na WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

Nápad vzbudil velkou odezvu mikulovských občanů, všechna zastavení křížové cesty mají v současné době své donátory, především z řad soukromých řemeslníků a stavebních firem. Zbývá jen vyřešit otázku, jak danou adopci smluvně zabezpečit.⁴⁸

V poslední době rostou investice do oprav památkových objektů nejen ze strany obcí, ale i ze strany soukromých majitelů. Pravidelnou údržbu drobných církevních staveb často obstarávají místní spolky nebo rodiny.

---

⁴⁸ SOBOTKOVÁ, Jitka. „Svatý kopeček a všechny aktivity na něm a v blízkém okolí jsou nadčasovým globálním projektem," říká starosta města Rostislav Košťál. [online] [cit. 2017-03-01]. Dostupný na WWW: <http://www.zpravodajmikulov.cz/archiv-aktualit/2443-svaty-kopecek-a-vsechny-aktivity-na-nem-a-v-blizkem-okoli-jsou-nadcasovym-globalnim-projektemq-rika-starosta-mesta-rostislav-kostial>

4 Vlastní práce

4.1 Cíl a metodika výzkumu

Cílem této bakalářské práce je vyhledat a zmapovat drobné církevní stavby na území Prahy 8 a přilehlých městských částí Praha – Dolní Chabry a Praha – Ďáblice. Především dohledat tyto objekty v písemných pramenech a mapových podkladech. Následně pak pořídít fotodokumentaci zjištěných památek v terénu, zachytit jejich současnou podobu a nastínit možnosti jejich využití v budoucnosti.

Základním úkolem bakalářské práce je subjektivní posouzení stavu zachovalosti sledovaných památek ve vybraném regionu a potvrzení či vyvrácení hypotézy, že v městských čtvrtích Prahy 8 budou drobné církevní stavby ve špatném stavu, neboť v současné době o ně místní obyvatelé, v naprosté většině nevěřící, nejeví zájem. Součástí tohoto úkolu je dohledat vlastníky pozemků, na nichž se drobné církevní stavby nacházejí, a zjistit, zda se tito vlastníci starají o objekty tak, jak jim ukládá zákon o památkové ochraně. V případě zjištěných nedostatků se bakalářská práce zaměří na návrhy zlepšení a možnosti získání finančních prostředků pro tento účel.

Výzkumná hypotéza, že o drobné církevní památky v okrajových čtvrtích hlavního města není dobře postaráno, byla ověřována přímo v terénu. Základní metodou šetření se stal plošný terénní průzkum. Všechny dohledané drobné církevní stavby byly pečlivě zfotodokumentovány.

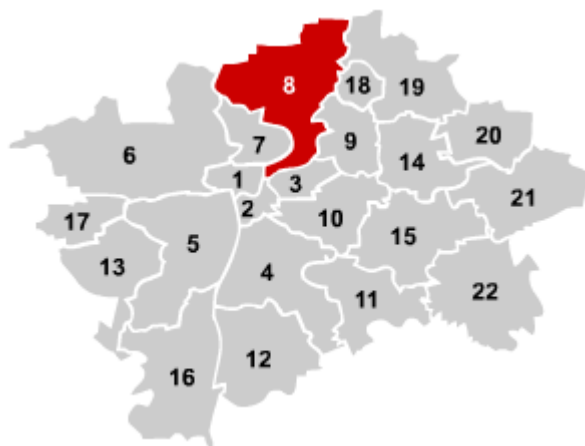
Analýza výsledků tohoto šetření nabízí představu o stavu zachovalosti sledovaných objektů. Práce popisuje konkrétní, v daném regionu lokalizované památky, dokumentuje jejich typologické zařazení, umístění, vzhled, historický vývoj a vlastníka pozemku, na kterém se vybraná drobná církevní stavba nachází. Současný stav památky je většinou zřejmý na první pohled, i když jde o subjektivní posuzování. V případě zjištěných nedostatků navrhuje bakalářská práce řešení k nápravě.

Výstupem z této bakalářské práce je katalog zdokumentovaných památek. U každé stavby nabízí základní informace, fotodokumentaci a mapové zanesení. Katalogové listy jsou řazeny abecedně podle názvu katastrálního území, na němž se zkoumané památky nachází.

4.2 Popis vybraného území

Správní obvod Praha 8 zahrnuje v současné době Městskou část Praha 8, kterou tvoří katastrální území Bohnice, Čimice, Karlín, Kobylisy a část katastrálního území Troja, Libeň a Střížkov. Do správního obvodu Praha 8 dále patří Praha – Dolní Chabry a Praha – Ďáblice.

Obrázek 1: Správní obvod Praha 8

Zdroj: http://ulice.tyden.cz/img/praha/PRAHA_MC_ulice_8.pn

Obvod Praha 8 je velmi různorodý. Jeho charakter já dán především historickým vývojem. Čtvrť Karlín a Libeň se bezprostředně dotýkaly centra města Praha, Libeň byla připojena k Praze jako první již v roce 1901. Nejstarší pražské předměstí Karlín se stal součástí Velké Prahy v roce 1922, stejně jako Bohnice, Troja a Kobylisy. Ostatní území si dlouho držela charakter vesnic. Čimice byly k Praze připojeny v roce 1960, Ďáblice a Dolní Chabry až v roce 1968. Také poloha jednotlivých čtvrtí je rozdílná. Od Karlína a Libně, chápaných dnes už jako centrum Prahy, až po Dolní Chabry a Ďáblice na severních hranicích Hlavního města Prahy.⁴⁹

Z hlediska kulturního dědictví Praha 8 nabízí vše – od dokladů o slovanských hradištích přes středověké vesnice až po panelové velkoměsto 21. století. Tato pražská předměstí si většinou zachovala své původní historické jádro, i když je stále více zatlačováno moderní výstavbou. Putování po Praze 8 tak připraví často mnoho překvapení. Procházka

⁴⁹ VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012.

panelovým sídlištěm se během pár metrů změni v procházku historickou vesnicí, vedle moderní vilové zástavby můžeme narazit na barokní statek nebo románský kostel. A právě spojení tradiční vesnice v zemědělsky využívané krajině a moderního velkoměsta je něčím tak unikátním, že je potřeba věnovat co největší úsilí k zachování současného stavu.

4.2.1 Specifika vybraného území

Charakteristický ráz obvodu vtiskly původní viniční a hospodářské usedlosti, které dodnes najdeme hlavně v Troji a Libni, kde byly vhodné podmínky především pro pěstování vinné révy. Řada usedlostí zanikla ve 2. polovině 19. století, jiné byly zbořeny v 70. letech 20. století v souvislosti s bytovou a sídlištní výstavbou. Několik desítek z těchto příměstských usedlostí se dochovalo dodnes (Salabka, Havránka, Jabloňka), ale často jen názvy odvozené od původních pozemků a vinic připomínají doby minulé (Šutka, Pazderka, Balabenka, Rokoska).⁵⁰

4.2.2 Památkové zóny a národní kulturní památky

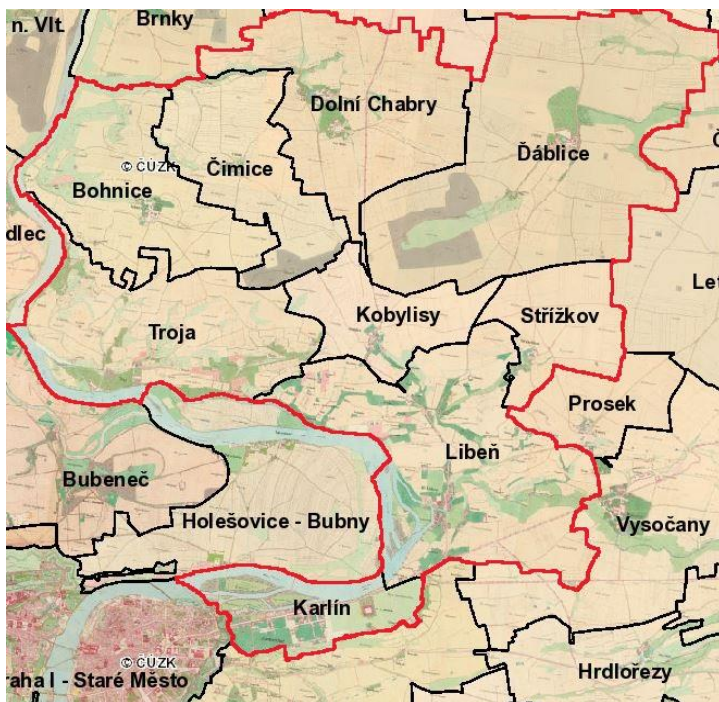
O významu těchto příměstských čtvrtí svědčí i vyhlášení čtyř památkových zón v zájmovém katastru - městskou památkovou zónou je Karlín (od 1993), vesnickými památkovými zónami jsou vyhlášeny Staré Bohnice (od 1993), Staré Ďáblice (od 1991) a trojská osada Rybáře (od 1991). Ve sledovaném území Prahy 8 se nacházejí tři národní kulturní památky. Od roku 1978 je NKP vyhlášen Památník protifašistického odboje v Kobylisích, v únoru 2017 nově přibyla jako NKP Invalidovna v Karlíně a Ďáblický hřbitov s Čestným pohřebištěm popravených a umučených politických vězňů a příslušníků druhého a třetího odboje.

Bakalářskou prací dokumentované území upřesňuje historická mapa stabilního katastru na Obrázku 2.

---

⁵⁰ *Usedlosti a jejich lokace*. [online] [cit. 2017-02-20]. Dostupný na WWW: http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/pamatkovy_fond/usedlosti_na_uzemi_hlavniho_mesta_prahy/index.html

Obrázek 2: Historická mapa zdokumentovaného území

Zdroj: http://wgp.urm.cz/app/tms/aplk/arcgis_api/ck_1842/index.html

Zaměříme-li se na církevní stavby, zjistíme, že se Praha 8 sice nehonosí tak výraznými církevními památkami jako centrum Prahy, přesto zde nalezneme řadu sakrálních staveb, které svým významem přesahují hranice městské části. Od románských kostelíků Stětí sv. Jana Křtitele v Dolních Chabrech a původně románského kostela sv. Petra a Pavla v Bohnicích, přes secesní kostel sv. Václava v areálu Psychiatrické nemocnice Bohnice až po moderní kostel sv. Terezie od Dítěte Ježíše v Kobylicích. A především se na sledovaném území Prahy 8 dochovala řada drobných církevních staveb, o nichž pojednává tato bakalářská práce.

4.3 Vlastní terénní výzkum

Bakalářská práce sledovala drobné církevní stavby na území Městské části Praha 8 a přilehlých městských částí Praha – Ďáblice a Praha – Dolní Chabry.

Celkem bylo nalezeno, zdokumentováno a popsáno 15 drobných církevních staveb. Ke všem památkám byla pořízena fotodokumentace, zhodnocen jejich stav a dohledán vlastník v katastru nemovitostí. Vzhledem k tomu, že cílem vlastního výzkumu je zjištění úrovně péče vlastníků o památky, základním měřítkem je subjektivní zhodnocení stavu sledovaných objektů.

Pro přehledné zhodnocení stavu památky byla vytvořena vlastní kritéria. Číselné hodnoty vyjadřují míru zchovalosti stavby a jejího okolí s tím, že nejlepší stav je označen číslem 1. Podrobná kritéria nabízí Tabulka 1.

Přehled zkoumaných památek se zařazením do katastrálního území, zařazením či nezařazením mezi nemovité kulturní památky, s číselným hodnocením stavu a dohledaným vlastnictvím nabízí Tabulka 2.

Tabulka 1: Kritéria hodnocení stavu památky

Hodnocení	Slovní hodnocení	Stav památky
1	Výborný	Zrekonstruovaná, upravené okolí
2	Velmi dobrý	Drobné nedostatky na památce nebo okolí
3	Dobrý	Drobné nedostatky na památce i na okolí
4	Špatný	Nutná větší rekonstrukce a zanedbané okolí
5	Velmi špatný	Nutná replika, památka v havarijním stavu

Zdroj: Vlastní zpracování

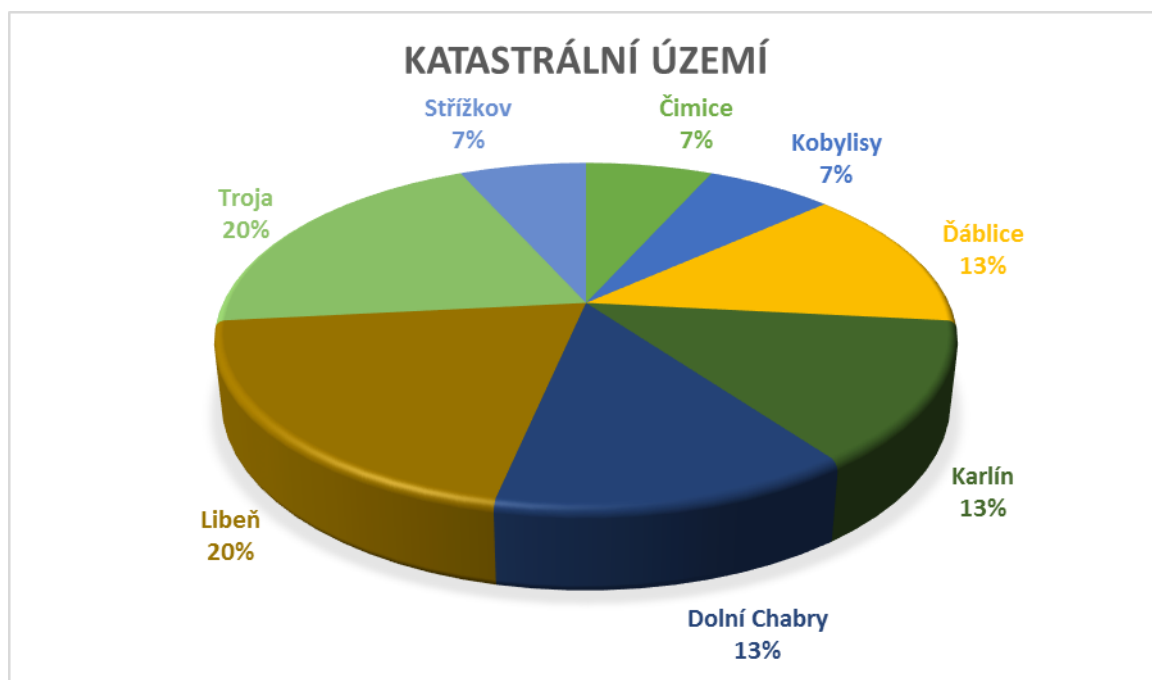
Tabulka 2: Přehled zdokumentovaných drobných církevních staveb; Zdroj: Vlastní zpracování

Katastrální území	Název památky	Kulturní památka	Hodnocení stavu památky	Vlastnictví pozemku
Čimice	Kaplička sv. Jana Nepomuckého	Ne	1	Ve správě MČ Praha 8
Dolní Chabry	Socha sv. Václava	Ne	1	Ve správě MČ Praha - Dolní Chabry
Dolní Chabry	Kaple Panny Marie se zvoničkou	Ne	1	Ve správě MČ Praha - Dolní Chabry
Ďáblice	Výklenková kaplička se sochou sv. Jana Nepomuckého	Ano	3	Soukromé – fyzická osoba
Ďáblice	Kříž u Ďáblické hvězdárny	Ne	1	Hl. m. Praha
Karlín	Výklenková kaplička sv. Václava	Ano	2	Hl. m. Praha
Karlín	Kaple Panny Marie bývalého vojenského hřbitova	Ano	2	Soukromé – právnická osoba
Kobylisy	Podstavec ke kříži	Ne	5	Hl. m. Praha
Libeň	Výklenková kaplička u Rokytky	Ano	2	Soukromé – fyzická osoba
Libeň	Kaplička usedlosti Kundratka	Ano	2	Hl. m. Praha
Libeň	Exhortní kaple Rokoska	Ne	4	Hl. m. Praha
Střížkov	Kaple se zvoničkou	Ano	1	Ve správě MČ Praha 8
Troja	Kaple sv. Václava	Ano	2	Ve správě MČ Praha - Troja
Troja	Viniční sloup	Ano	1	Hl. m. Praha
Troja	Morový sloup	Ano	1	Hl. m. Praha

Jednotlivé údaje z Tabulky 2 jsou pro větší přehlednost zpracovány v následujících šesti grafech.

Zastoupení zmapovaných drobných církevních staveb v jednotlivých katastrálních územích vybrané lokality znázorňuje Graf 1, ze kterého vyplývá, že rozmístění sledovaných objektů je vcelku rovnoměrné. Žádná z městských částí nemá na svém území výrazně vyšší počet památek, než ostatní.

Graf 1: Katastrální území

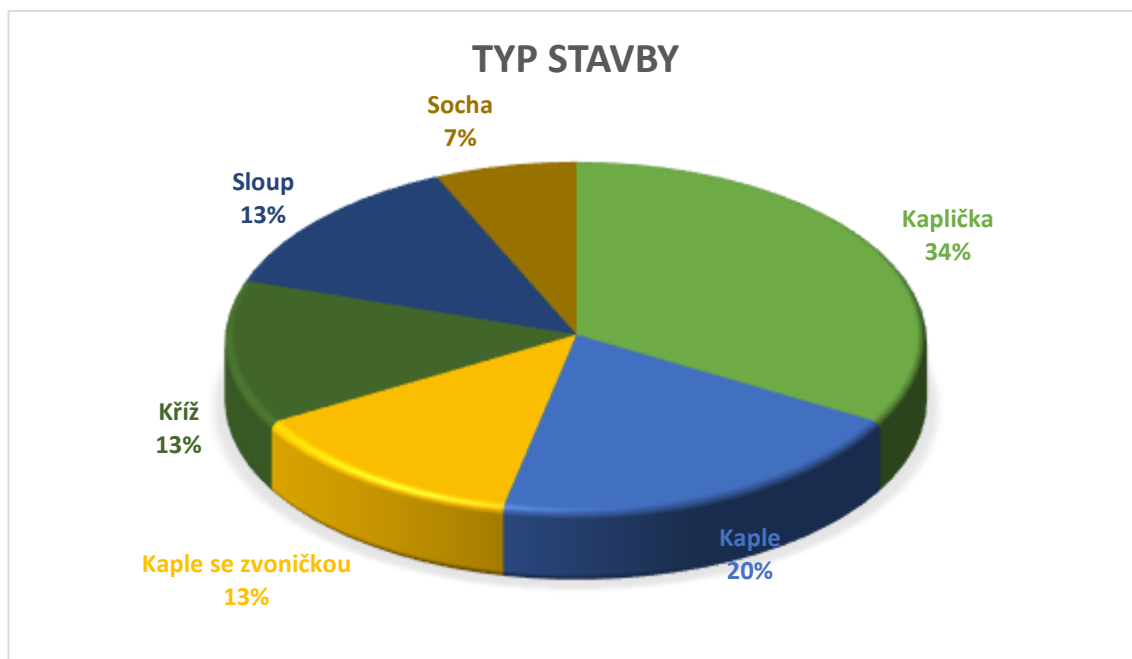

Zdroj: Vlastní zpracování

Z typologického hlediska jde především o kaple a výklenkové kapličky (celkem 10, z toho 2 se zvoničkou), dohledány byly i dva kříže, dva sloupy a jedna socha. Poměr zastoupených typů staveb vyjadřuje Graf 2.

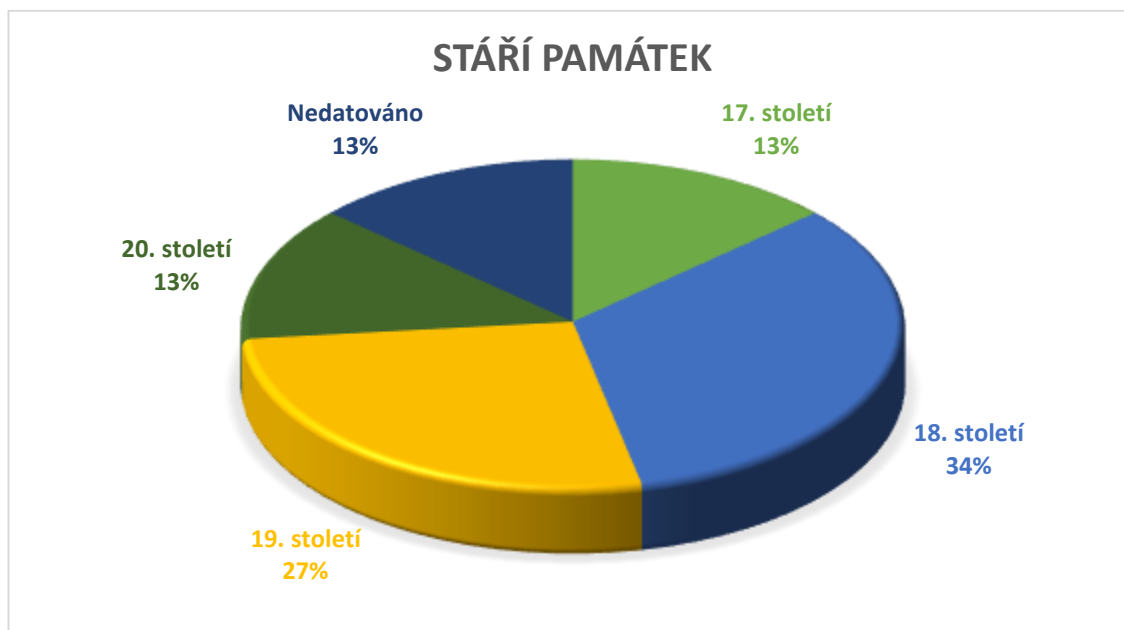
Graf 2: Typ stavby

Zdroj: Vlastní zpracování

Doplňující údaje o zastoupení drobných církevních památek na vybraném území podle toho, ve kterém století byly postaveny, znázorňuje Graf 3. Údaje dokládají, že převažují památky vzniklé v 18. a 19. století.

Graf 3: Stáří památek

Zdroj: Vlastní zpracování

Velmi významným ukazatelem hodnoty drobné církevní stavby a zároveň určující pro péči o ni je zařazení objektu do Ústředního seznamu kulturních památek. Z 15 zkoumaných staveb je 9 zapsanou nemovitou kulturní památkou a 6 staveb je bez památkové ochrany. Poměr dokumentuje Graf 4.

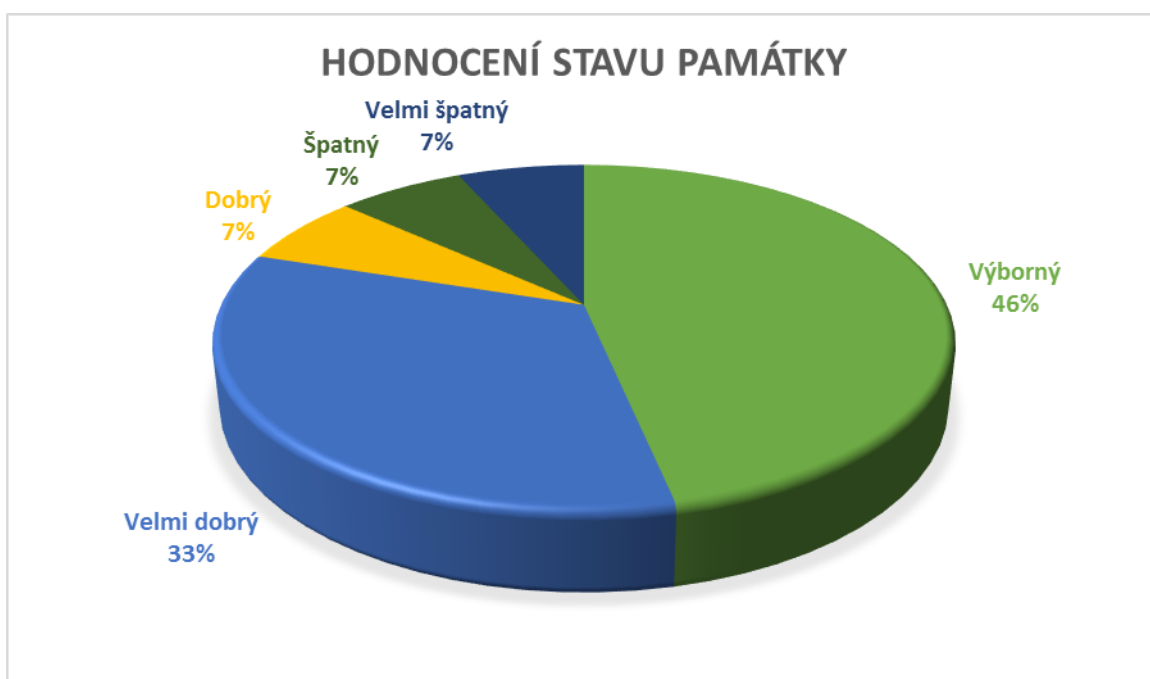
Graf 4: Kulturní památka

Zdroj: Vlastní zpracování

Z terénního šetření a pečlivé fotodokumentace byl analyzován stav zkoumaných památek a následně ohodnocen číselnou stupnicí podle předem stanovených kritérií. Lze konstatovat, že většina drobných církevních památek ve zvolené lokalitě je ve výborném a velmi dobrém stavu (celkem 79%). Pouze jedna jediná památka je v havarijním stavu. Výsledky předkládá Graf 5.

Graf 5: Hodnocení stavu památek

Zdroj: Vlastní zpracování

Dalším důležitým údajem potřebným pro závěry této bakalářské práce je údaj o vlastnictví drobných církevních památek na vybraném území. Na základě informací z katastru nemovitostí byli u všech sledovaných památek dohledáni vlastníci pozemků, na nichž se stavby nachází. Bylo zjištěno, že většina objektů je ve vlastnictví Hlavního města Prahy (7) nebo ve správě městských částí (5). Pouze tři objekty jsou v soukromém vlastnictví. Poměrné zastoupení vlastníků ukazuje Graf 6.

Graf 6: Vlastnictví pozemku

Zdroj: Vlastní zpracování

5 Výsledky výzkumu

Na základě prostudování odborné literatury, týkající se specifického charakteru krajiny vybraného území Prahy 8, Prahy – Ďáblice a Prahy – Dolní Chabry, prostudováním historických i současných map a především terénním šetřením se podařilo zmapovat 15 drobných církevních památek v zájmové lokalitě. Vzhledem k tomu, že si většina z těchto městských částí udržuje původní vesnický ráz, nebo alespoň původní urbanistické členění, podařilo se dohledat všechny v mapách vytipované stavby.

Zkoumané památky byly ve sledované lokalitě postaveny především během 18. a 19. století (celkem 61%), doloženy jsou ale i objekty ze 17. století (viniční a morový sloup v Troji) či naopak počátku 20. století (kaple se zvoničkou v Dolních Chabrech a kaple se zvoničkou na Střížkově). To potvrzuje informace z teoretické části práce.

Z terénního šetření také vyplývá, že nejčastějším typem drobné církevní památky na zkoumaném území jsou výklenkové kapličky a další typy kaplí – prostorové a zvoničky. Zastoupeny jsou i sloupy a kříže, nepodařilo se dohledat žádná boží muka nebo smírčí kříže.

Stěžejním zájmem terénního výzkumu bylo zdokumentování stavu vybraných památek. Především pečlivou fotodokumentací a subjektivním zhodnocením vzhledu konkrétní drobné církevní stavby. Tímto šetřením bylo zjištěno, že zájmové objekty jsou z velké míry ve výborném či velmi dobrém stavu. Vlastníci se starají nejen o kulturní památky, neboť jim to ukládá zákon o státní památkové péči (ve výborném nebo velmi dobrém stavu je 8 objektů z 9), ale i o stavby zákonem nechráněné (zde je ve výborném nebo velmi dobrém stavu 4 z 6 staveb). V horším stavu ze všech kulturních nemovitých památek je pouze kaplička sv. Jana Nepomuckého v Ďáblicích, s její rekonstrukcí už ale bylo započato. Dále lze konstatovat, že opraveny jsou stavby dobře viditelné, většinou dominanty zkrášlující obec (například kaple se zvoničkou v Dolních Chabrech) nebo stojící na frekventovaných místech (například morový sloup v ZOO). To, že jsou součástí zástavby a nestojí mimo obec je tedy určitě pro drobné církevní stavby velkou výhodou (důkazem je na odlehlém místě stojící kříž/podstavec u kobyliškého hřbitova, ale i v areálu nemocnice na Bulovce ztracená exhortní kaple Rokoska).

Důležitým zjištěným faktem je, že na zkoumaném území se ve stavu drobné sakrální architektury odráží zájem obcí i místních obyvatel. Nejčastěji probíhá rekonstrukce staveb pod správou jednotlivých obcí nebo ve vlastnictví Hlavního města Prahy. Pokud je oprava

finančně náročnější, mohou i tyto orgány žádat o dotace a granty. Problémem je však nízká informovanost městských úřadů o možnostech tohoto financování (proto nabízí bakalářská práce základní přehled programů, dotací a grantů ve své teoretické části). Obce však možnosti zažádat o dotace využívají jen zřídka, především kvůli náročnosti administrativních úkonů a zdlouhavosti řízení. Často také vzhledem k nutnosti financovat jiné, pro obce důležitější projekty, nezbyde na opravu a údržbu památek dostatek prostředků. V několika případech proto péči o památky převzaly nadace a místní spolky, které pomáhají při financování jejich oprav (v našem případě například Nadace Quido Schwanka – Troja, město v zeleni, Spolek pro obnovu kaple sv. Václava a zvelebení kaple sv. Kláry v Praze – Troji a Občanské sdružení na ochranu památek v Dolních Chabrech z.s.). Ale i drobné církevní památky v soukromých rukou jsou ve velmi dobrém stavu. Základním limitem péče o památky jsou bezesporu finance, a tak vlastníci často provádějí opravy svépomocí (ne vždy zdařilé, jak dokládá kaplička u Rokytky).

Hlavním výsledkem terénního šetření, tak jak to stanovil cíl bakalářské práce, je zjištění, že většina památek je ve velmi dobrém stavu a lze tedy konstatovat, že se o ně jejich vlastníci starají nejen v souladu se zákonem o státní památkové péči, ale také v souladu s odpovědností za uchování našeho kulturního dědictví.

Na základě zjištěných údajů je možné vyvrátit stanovenou hypotézu, že v příměstských čtvrtích velkoměsta, jakým je hlavní město Praha, jsou drobné církevní památky pro nezájem místních obyvatel ve špatném stavu. Většina je opravena a udržována z estetických a orientačních důvodů, svůj původní náboženský význam již drobné církevní památky ztratily. Lidé chtějí žít v hezkém prostředí a v katastru menších městských částí jsou ochotní se na vytváření tohoto prostředí podílet. Obnova drobné církevní památky se tak může stát prostředkem k posilování dobrých sousedských vztahů, může probudit zdravý patriotismus a hrdost na místní kulturní dědictví.

5.1 Návrhy zlepšení stavu památek

Většina sledovaných památek je ve výborném nebo velmi dobrém stavu (dle subjektivně stanovených kritérií popsaných výše), přesto bakalářská práce navrhuje některé kroky ke zlepšení stavu drobných církevních památek ve vybrané lokalitě Praha 8, Praha – Ďáblice, Praha – Dolní Chabry. Vzhledem k tomu, že samotné památky jsou většinou opravené nebo dobře udržované, týkají se návrhy nejčastěji úpravy jejich okolí. U

některých objektů stačí drobná úprava trávníku, v jiných případech je potřeba vykácet dřeviny, které brání pohledu na dobře zrekonstruovanou stavbu. Neupravené okolí mnohdy kazí celkový dojem z památky.

Největším problémem se jeví obnova exhortní kaple Rokoska v katastru Libně. Jedná se o architektonicky velmi hodnotnou stavbu, proto bude potřebná rozsáhlejší rekonstrukce, jejíž náklady by dosahovaly řádu několika milionů.

V nejhorším stavu ze všech dohledaných památek je kříž u kobyliškého hřbitova, který je již zcela zaniklý a vyžaduje celkovou rekonstrukci podstavce a vytvoření buďto repliky nebo zcela nového kovového kříže, pokud možno s uměleckými ambicemi.

Žádná ze sledovaných památek není označena, proto u všech bakalářská práce doporučuje umístit informační štítek se základními údaji.

Návrhy na zlepšení stavu sledovaných drobných církevních památek jsou přehledně shrnuty v Tabulce 3.

Tabulka 3: Návrh na zlepšení stavu památky

Název památky	Návrhy na zlepšení stavu
Výklenková kaplička sv. Václava	Úprava okolí, vykácení náletů, informační štítek
Kaple Panny Marie bývalého vojenského hřbitova	Úprava okolí, informační štítek
Výklenková kaplička u Rokytky	Úprava okolí, rekonstrukce schodů se zábradlím, přemístění dopravní značky, informační štítek
Kaplička usedlosti Kundratka	Zvelebení trávníku, výsadba květin, informační štítek
Kaple sv. Václava	Úprava přístupové cesty, informační štítek
Výklenková kaplička se sochou sv. Jana Nepomuckého	Omítnutí kaple a přilehlého soklu, úprava okolí, informační štítek
Exhortní kaple Rokoska	Omítnutí, zrestaurování původních plechových dveří, zrestaurování štítu, vykácení náletových dřevin, výsadba okrasných rostlin, informační štítek
Podstavec ke kříži	Replika kovového kříže, vyčištění pískovcového podstavce, úprava okolí, informační štítek

Zdroj: Vlastní zpracování

5.2 Návrh na rekonstrukci vybrané památky

Terénním šetřením bylo zjištěno, že v nejhorším stavu ze všech zkoumaných drobných církevních staveb je kříž u kobylického hřbitova. Tato památka je v havarijním stavu, z kříže zbylo pouze torzo, částečně zachovalý je pískovcový podstavec. Vzhledem k těmto zjištěním je předpokladem k záchraně objektu akutní rekonstrukce. Na základě informací získaných v teoretické části a z dostupných zdrojů o již proběhlých opravách se bakalářská práce pokusila navrhnout hrubý odhad nákladů a možnosti získání dotací k financování opravy tohoto kříže. Při odhadu bylo nutné zohlednit rozsah poškození památky – především stav podstavce a možnosti obnovy kříže. Po konzultaci s odbornou referentkou Národního památkového ústavu byly zjištěny dvě varianty: zhotovení repliky

kovového kříže podle původní podoby, dohledané v Archivu Hlavního města Prahy nebo archivu Národního památkového ústavu. V případě, že se nepodaří zjistit původní vzhled kříže, přichází v úvahu zhotovení kříže zcela nového, pokud možno s uměleckými ambicemi. Od toho se odvíjí i cena rekonstrukce památky.

Cena těchto prací bývá sjednávána dohodou. Oslovený soukromý kameník Petr Blaha (Vlčnov 92, 687 61), který má bohaté zkušenosti s restaurováním božích muk a křížů, poskytl pouze orientační výši cen za požadované úkony, neboť nebyl zatím proveden restaurátorský průzkum a nelze přesně stanovit hloubku rekonstrukce. Uvedené ceny tak nelze garantovat a mohou se od skutečných nákladů lišit.

S přihlédnutím ke všem výše zmíněným omezením byl pro rekonstrukci vybrané památky sestaven odhad nákladů na obnovu v Tabulce 4.

Tabulka 4: Odhad nákladů na obnovu

Položka	Cena
Vyčištění okolí, odvoz hlíny (do 3,5t)	2 000 Kč
Restaurátorský průzkum	2 000 Kč
Vyčištění pískovcového podstavce	20 000 Kč
Obnova kamene s datováním	30 000 Kč
Vyhotovení nového kříže	15 000 Kč
Odstranění zbytků starého kříže	5 000 Kč
Impregnace, ošetření	3 000 Kč
Založení trávníku (10m²)	50 Kč/m ²
Výsadba okrasných dřevin	3 000 Kč
Informační štítek	7 000 Kč
Celkem	87 500 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě všech zjištěných údajů lze dojít k několika možnostem čerpání finančních prostředků na obnovu vybrané památky. Vzhledem k tomu, že se jedná o vlastnictví Hlavního města Prahy, nabízí se varianta využití programu Podpora údržby a obnovy stávajících kulturních prvků venkovské krajiny. Dotace může být poskytnuta do maximální výše 70% celkových předpokládaných uznatelných výdajů, minimálně hodnota činí 15 000 Kč, maximální 700 000 Kč. Zbylé náklady na opravu památky lze dofinancovat z rozpočtu Hlavního města Prahy, z nadací (např. Nadace Občanského fóra, Nadace Via) nebo uspořádáním veřejné sbírky.

Vzorovou žádost o poskytnutí dotace z programu Podpora údržby a obnovy stávajících kulturních prvků venkovské krajiny nabízí Příloha 4.

6 Závěr

Bakalářská práce sledovala drobné církevní stavby, které se zachovaly v lokalitách původních vesnických sídel na území dnešního hlavního města Prahy. Trendem památkové péče posledních let je zajištění takového trvale udržitelného rozvoje hlavního města Prahy, který nebude probíhat na úkor urbanistických a architektonických hodnot minulosti.

V teoretické části bakalářská práce nastínila problematiku drobných církevních staveb z obecného hlediska. Památkové ochraně drobných církevních staveb, především základním bodům zákona o památkové péči, se věnovala druhá kapitola teoretické části. Třetí kapitola pak předložila možnosti financování údržby a obnovy památkových objektů. Vlastníci památkových objektů mohou této kapitoly využít k získání přehledu o dotačních programech a dalších možnostech čerpání finančních prostředků na potřebnou obnovu památek.

V praktické části bakalářské práce se metodou terénního šetření podařilo zmapovat a zdokumentovat drobné církevní stavby ve vybraném regionu Prahy 8 a přilehlých městských částech Praha – Dolní Chabry a Praha – Ďáblice. Pro lepší představu o zvláštích vybrané lokality byla v úvodu vlastní práce předložena charakteristika zájmového území. Analýzou získaných dat dospěla práce k subjektivnímu zhodnocení stavu vybraných památek a v případě zjištěných nedostatků navrhla možnosti zlepšení. Pro přehlednost byly všechny zjištěné údaje a návrhy řešení zpracovány v tabulkách a grafech. Šetřením bylo zjištěno, že jedna památka se nachází v havarijním stavu a vyžaduje akutní renovaci. Bakalářská práce proto připravila odhad orientační ceny za případnou obnovu a předložila návrh, kde čerpat nutné finanční prostředky. Výstupem z této bakalářské práce se stal také katalog zdokumentovaných památek se základními informacemi, fotografiemi a mapovým zanesením.

Lze tedy konstatovat, že bakalářská práce splnila svůj cíl. Vlastním terénním šetřením byla vyvrácena stanovená hypotéza, že památky v příměstských regionech hlavního města jsou ve špatném stavu a to z důvodu, že místní obyvatelé jsou převážně bez náboženského vyznání, a proto o církevní stavby nemají zájem. Naopak se podařilo zjistit, že vlastníci zdokumentovaných památek se o ně v převážné většině starají tak, jak jim ukládá zákon. Péče o drobné církevní stavby tak pomáhá vytvářet citový vztah k místu, kde žijeme. Uchování dokladů kulturního dědictví našich předků se musí stát zájmem každého z nás.

7 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

BĚLOHRADSKÝ, René, BELISOVÁ, Natálie, BOŘIL, Petr. *Kamenné kříže Čech, Moravy a Slezska*. Liberec: Knihy 555, 2013. ISBN 978-80-86660-37-0.

BRONCOVÁ, Dagmar. *Kniha o Praze 8*. Praha: Milpo, 1996.

BUKAČOVÁ, Irena, FÁK, Jiří. *Paměť krajiny II*. Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2007. ISBN 978-80-903165-8-4.

ČERŇANSKÝ, Martin, PROCHÁZKA, Lubomír. *Vesnice a osady na území Velké Prahy s památkami slohové a lidové architektury I*. Praha, 2015.

HÁJEK, Pavel. *Obnova a údržba drobné sakrální architektury: základní principy a zásady*. České Budějovice: Místní akční skupina Sdružení Růže v nakl. Halama, 2010. ISBN 978-80-87082-18-8.

HÁJEK, Tomáš, BUKAČOVÁ, Irena. *Příběh drobných památek*. Studio JB, 2006. Krajina domova. ISBN 80-900903-9-7.

HAVLÍČEK, T., HUPKOVÁ, M. (2013): Sacred Structures in the Landscape: The Case of Rural Czechia. *Scottish Geographical Journal*, roč. 129 č. 2.

CHODURA, Radko. *Malý slovník pojmů sakrální architektury: stručný výklad pojmů typologie sakrální architektury a stavebně-historického tvarosloví*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1999. Studie teologické fakulty Jihočeské univerzity. ISBN 80-7040-312-8.

JUNGMANN, Jan. *Libeň - zmizelý svět*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, c2010. ISBN 9788085394795.

KLVAČ, Pavel, MUSIL, Libor. *O paměti křížů, Božích muk a kapliček*. Veronica, 2003, roč. 17, č.5, s. 17-20.

KRAJČI, Petr. *Slavné stavby v Praze - Troji*. Praha: Foibos Books ve spolupráci s Městskou částí Praha-Troja, 2014. ISBN 9788087073759.

KRÁKOROVÁ, Jaroslava. *Dolní Chabry*. Praha: Městská část Dolní Chabry, 2006. ISBN 802397114x.

MÍKA, Zdeněk. *Karlín: nejstarší předměstí Prahy*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, c2011. ISBN 9788085394801.

NEŠPOR, Zdeněk R. *Náboženství na prahu nové doby: česká lidová zbožnost 18. a 19. století*. Ústí nad Labem: Albis international, 2006. ISBN 8086971066.

NUSEK, Jindřich, SVOBODA, Jan. *Příběh kapliček: drobné sakrální objekty na Podblanicku*. Vlašim: Český svaz ochránců přírody Vlašim, 02/09 základní organizace, 2001. ISBN 80-86327-16-7.

Praha 8 nezapomíná ani na drobné památky. Osmička, 2017, leden, s. 15.

ŠKODA, Eduard. *Pražské svatyně: kostely, kaple, synagogy, církevní sbory a modlitebny od úsvitu křesťanství na práh 21. století*. Praha: Libri, 2002. ISBN 8072770985.

VLČEK, Pavel. *Umělecké památky Prahy*. Praha: Academia, 2012-. ISBN 978-80-200-2107-6.

Internetové zdroje

ČSÚ. *Náboženské vyznání obyvatelstva*. [online] [cit. 2017-02-03]. Dostupný na WWW:
<https://www.czso.cz/csu/czso/57004fa0e2>

HANZL, Milan. *Drobné církevní památky ve farnostech Nové Město nad Metují, Slavoňov a Nový Hrádek do roku 1848*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-27]. Dostupné na WWW:
<http://www.moh.cz/pdf/ohp/649.pdf>

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA. *Zásady pro poskytování grantů hl. m. Prahy vlastníkům památkově významných objektů v roce 2017*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-17]. Dostupné na WWW:
http://pamatky.praha.eu/public/a5/cd/7f/2213901_676082_UsnesenA__Rady_HMP_.1677___vyhlaseni_na_2017.pdf

KADLEC, Miloš, SVOBODA, Milan. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa*. [online]. (PDF). [cit. 2017-03-01]. Dostupné na WWW:
https://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1.pdf?ext=.pdf

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 8. *Kaple sv. Jana Nepomuckého*. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupné na WWW: <https://www.praha8.cz/Kaplicka-sv-Jana-Nepomuckeho.html>

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 8. *Kaplička ve Stejskalově ulici*. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupné na WWW: <https://www.praha8.cz/Kaplicka-ve-Stejskalove-ulici.html>

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 8. *Podmínky pro poskytnutí dotace na zvelebování vzhledu veřejného prostoru*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-13]. Dostupné na WWW:
<https://m.praha8.cz/file/Lfx/Podminky-mikrogranty-zvelebovani-2017.pdf>

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 8. *Výklenková kaplička s obrazem sv. Václava*. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupné na WWW: <https://www.praha8.cz/Vyklenkova-kaplicka-s-obrazem-sv-Vaclava.html>

MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Nakládání s památkovým fondem*. [online] [cit. 2017-02-03]. Dostupný na WWW: <https://www.mkcr.cz/nakladani-s-pamatkovym-fondem-243.html>

MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Památková péče v ČR*. [online] [cit. 2017-02-03]. Dostupný na WWW: <https://www.mkcr.cz/pamatkova-pece-v-cr-244.html>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Podpora obnovy a rozvoje venkova*. [online]. (PDF). [cit. 2017-02-15]. Dostupné na WWW: http://www.mmr.cz/getmedia/f64cc73c-df5d-4d7f-8635-71fec75f76c/150603_Zasady117D815_dodatek_DT4.pdf

MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Konání veřejných sbírek*. [online] [cit. 2017-03-03]. Dostupný na WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací v programu 129 660 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků pro rok 2017*. [online]. (DOC). [cit. 2017-02-15]. Dostupné na WWW: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/dotace-na-udrzbu-a-obnovu-kulturnich-a/pravidla-a-zakladni-informace/>

MonumNet. [online]. NPÚ: ©2003-2015 [cit. 2017-02-14]. Dostupné na WWW: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>

NADACE OBČANSKÉHO FÓRA. *Opomíjené památky*. [online] [cit. 2017-03-03]. Dostupný na WWW: <http://www.nadaceof.cz/grantove-programy/opomijene-pamatky>

Občanské sdružení na ochranu památek v Dolních Chabrech. [online] [cit. 2017-02-12].
Dostupné na WWW: <http://www.osop-chabry.cz/>

Památkový katalog. [online]. NPÚ: ©2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné na:
<http://pamatkovykatalog.cz/>

Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích
[online]. (PDF). [cit. 2017-03-01]. Dostupné na WWW:
http://pamatky.praha.eu/public/49/69/b4/959165_149213_prirucka_vlastnika_kulturni_pamatky.pdf

RYSKA, Petr. *Ďáblický háj.* [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupný na WWW:
<http://www.prahaneznama.cz/praha-8/dablice/dablicky-haj/>

Slovník cizích slov. [online]. ©2005-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW:
<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/exhortace>

SOBOTKOVÁ, Jitka. „*Svatý kopeček a všechny aktivity na něm a v blízkém okolí jsou nadčasovým globálním projektem,*“ říká starosta města Rostislav Košťál. [online] [cit. 2017-03-01]. Dostupný na WWW: <http://www.zpravodajmikulov.cz/archiv-aktualit/2443-svaty-kopecek-a-vsechny-aktivity-na-nem-a-v-blizkem-okoli-jsou-nadcasovym-globalnim-projektem-rika-starosta-mesta-rostislav-kostial>

Usedlosti a jejich lokace. [online] [cit. 2017-02-20]. Dostupný na WWW:
http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/pamatkovy_fond/usedlosti_na_uzemi_hlavniho_mesta_prahy/index.html

ÚZSVM zveřejnil seznam desetitisíců nemovitostí s neznámým vlastníkem. [online] [cit. 2017-03-05]. Dostupný na WWW: <http://www.uzsvm.cz/brezen-2205-0-85/uzsvm-zverejnil-seznam-desetitiscu-nemovitosti-s-neznamym-vlastnikem-120057/>

Viniční sloup – Praha Troja. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupný na WWW:
<http://www.historickasidla.cz/dr-cs/891-vinicni-sloup.html>

Vyhledání parcely. [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW:
<http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>

Zákon o státní památkové péči (Zákon č. 20/1987 Sb.) [online]. [cit. 2017-02-24].
Dostupné na www: <https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/text-zakona-o-pamatkove-peci.pdf>

Zákon občanský zákoník (Zákon č. 89/2012 Sb.) [online] [cit. 2017-03-05]. Dostupné na
WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

8 Přílohy

Příloha č. 1	59
Příloha č. 2	60
Příloha č. 3	61
Příloha č. 4	91

Příloha č. 1 – Seznam zdokumentovaných památek

Kaplička sv. Jana Nepomuckého – Čimice

Kříž u d'áblické hvězdárny – Dáblice

Výklenková kaple se sochou sv. Jana Nepomuckého – Dáblice

Socha sv. Václava – Dolní Chabry

Kaple Panny Marie se zvoničkou – Dolní Chabry

Kaple Panny Marie bývalého vojenského hřbitova – Karlín

Výklenková kaplička sv. Václava – Karlín

Podstavec ke kříži – Kobylysy

Exhortní kaple Rokoska – Libeň

Kaplička usedlosti Kundratka – Libeň

Výklenková kaplička u Rokytky – Libeň

Kaple se zvoničkou – Střížkov

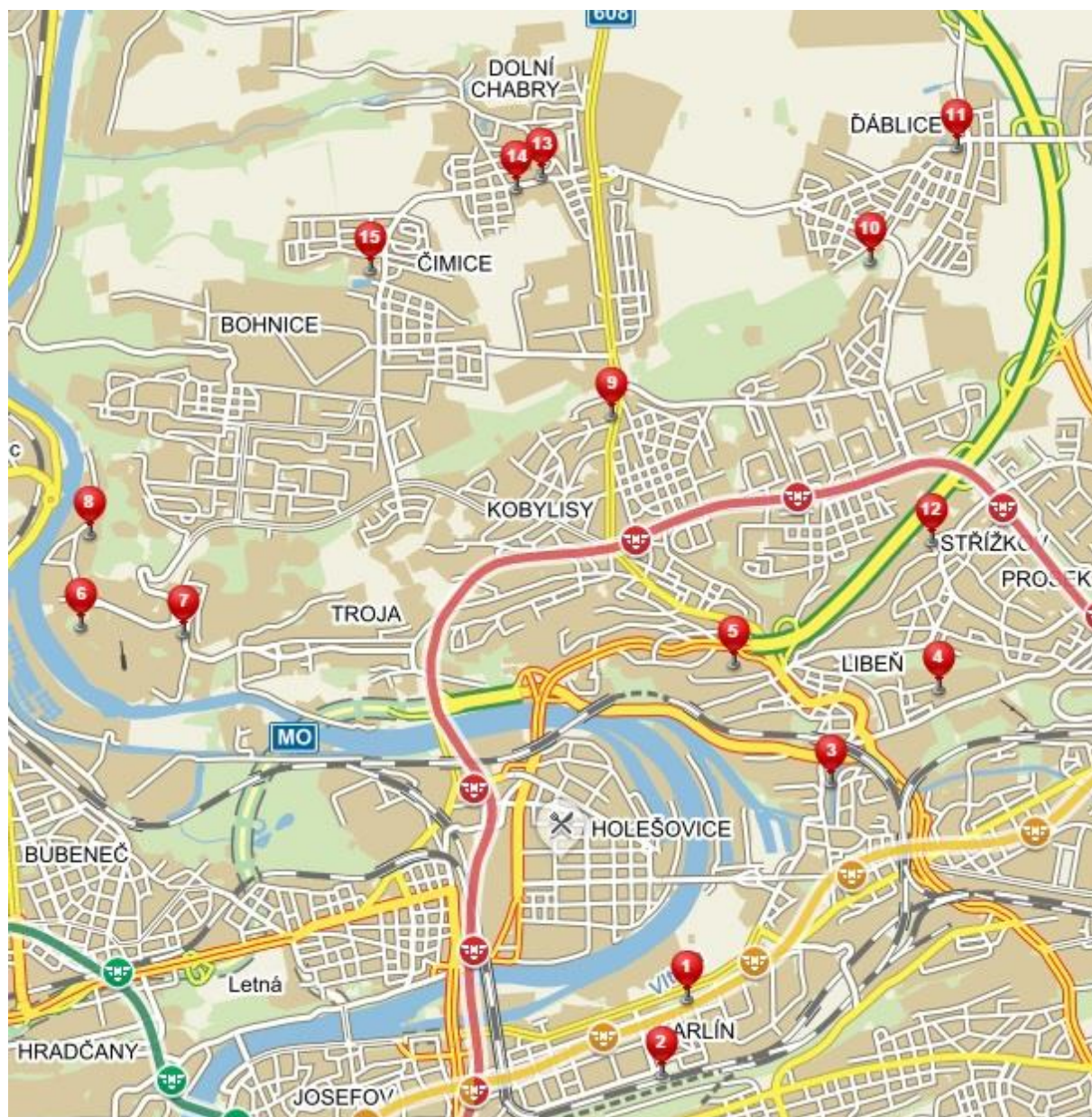
Kaple sv. Václava v Podhoří – Troja

Morový sloup v ZOO – Troja

Viniční sloup - Troja

Příloha č. 2 – Mapa zdokumentovaných památek

Obrázek 3: Mapa zájmového území s vyznačením zdokumentovaných památek

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Příloha č. 3 – Katalog zdokumentovaných památek

Kaplička sv. Jana Nepomuckého – Čimice

Katastrální území Čimice

Čimická ulice, parcela č. 26/5

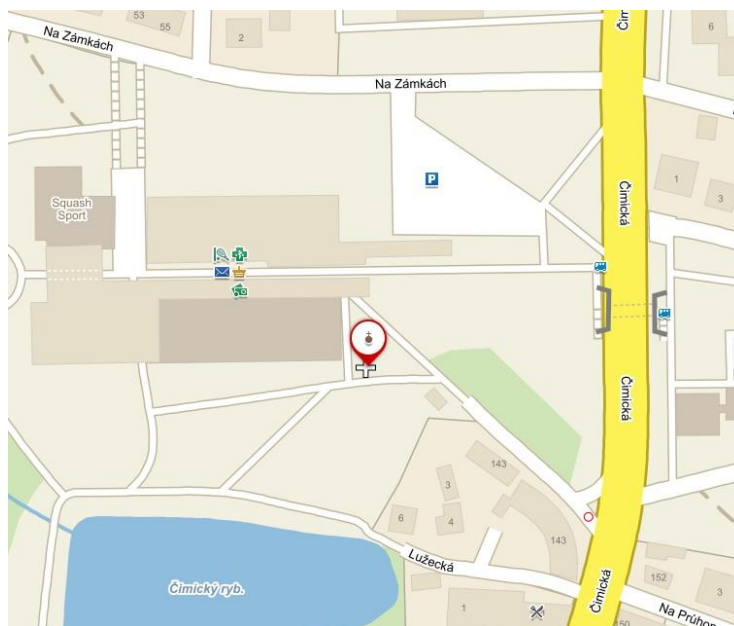
Vlastnictví: Hlavní město

Praha

Správa: Městská část Praha 8

Památkově chráněné území⁵¹

Obrázek 4: Výřez mapy Čimic s umístěním kapličky

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: V prostoru vedle Čimického rybníka byly během archeologického průzkumu před stavbou nákupního střediska, probíhajícího v letech 1975 až 1983, odryty pozůstatky tvrze ze 14. století. Lokalita se tak stala kulturní památkou. Archeologické nálezy byly ale zpětně zavezeny a prostor byl upraven na park.⁵² Do parku byla přemístěna i kaplička sv. Jana Nepomuckého.

Popis: Původní klasicistní kaplička s vížkou se zvonem z 2. poloviny 18. století stávala na návrší staré návsi. Při rozšiřování komunikace byla zbořena a na jiném místě postavena její replika. Po nové přestavbě se dochovala jen horní část zvoničky. Dnešní kapličku tvoří čtvercový blok s hlubokým výklenkem, který doplňuje malá zvonička s jehlancovou stříškou vrcholící křížkem. Ve výklenku se nachází socha klečícího sv. Jana Nepomuckého. Zvon se do nové kaple nevrátil a je uložen v kostele svatého Petra a Pavla v sousedních Bohnicích.⁵³

⁵¹ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

⁵² *Památkový katalog*. [online]. NPÚ: ©2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné na WWW: <http://pamatkovykatalog.cz/>

⁵³ VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012, s. 229.

Návrhy zlepšení: Kaplička je ve výborném stavu s upraveným okolím. V posledních letech prošla rekonstrukcí – v říjnu 2012 bylo vybudováno nové oplocení kapličky a v srpnu 2013 upravena okolní zeleň.⁵⁴

Obrázek 5: Kaplička sv. Jana Nepomuckého

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 6: Kaplička sv. Jana Nepomuckého – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

---

⁵⁴ MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 8. *Kaple sv. Jana Nepomuckého*. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupné na WWW: <https://www.praha8.cz/Kaplicka-sv-Jana-Nepomuckeho.html>

Kříž u d'áblické hvězdárny – Ďáblice

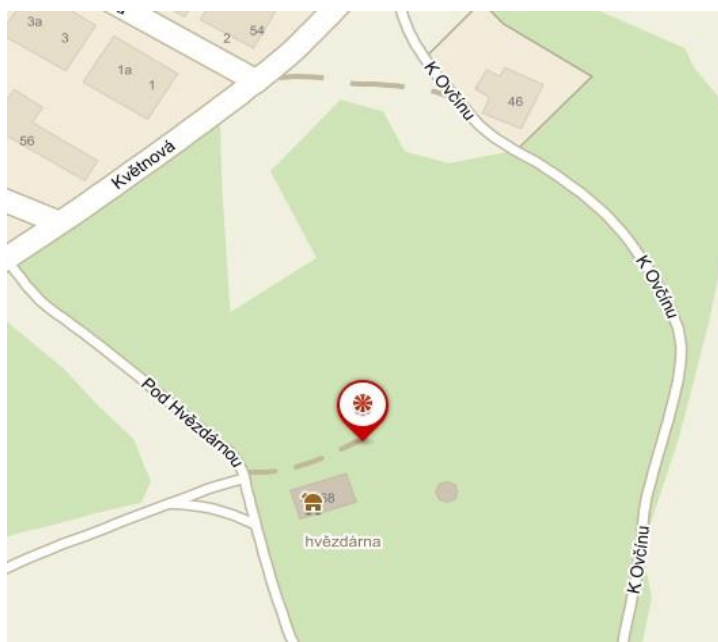
Katastrální území Ďáblice

parcely č. 1208/1

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Pozemek bez památkové ochrany⁵⁵

Obrázek 7: Výřez mapy Ďáblic s umístěním kříže

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Kříž stojí na vrcholu vrchu Ládví, vedle d'áblické hvězdárny. Jde o místo s panoramatickým rozhledem. Místo je opředeno řadou legend. Ačkoliv v okolí se podařilo najít mnoho archeologických důkazů o prehistorickém osídlení, na vrchu Ládví žádné nálezy objeveny nebyly. To dalo vzniknout domněnce, že šlo o strážišťe nebo kultovní místo, zasvěcené již pohanským bohům a obřadům.⁵⁶ Dnes je místo součástí Ďáblického háje, který byl společně se vsí Ďáblice od 13. století v majetku řádu křížovníků s červenou hvězdou.⁵⁷

Popis: Kovový kříž na kamenném zrestaurovaném starším podstavci, samotný je ovšem moderní prací. Na podstavci kovového kříže jsou čtyři latinská slova – FORTUNA, TERRA, CIVITAS, AMOR.

⁵⁵ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

⁵⁶ RYSKA, Petr. *Ďáblický háj*. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupný na WWW: <http://www.prahaneznama.cz/praha-8/dablice/dablicky-haj/>

⁵⁷ ČERŇANSKÝ, M., PROCHÁZKA, L. *Vesnice a osady na území Velké Prahy s památkami slohové a lidové architektury I*. 2015, s. 59 a 61.

Návrhy zlepšení: Památka je ve výborném stavu, po rekonstrukci.

**Obrázek 8: Kříž u
d'áblické hvězdárny**

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 9: Kříž u d'áblické hvězdárny – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

Výklenková kaple se sochou sv. Jana Nepomuckého – Ďáblice

Katastrální území Ďáblice

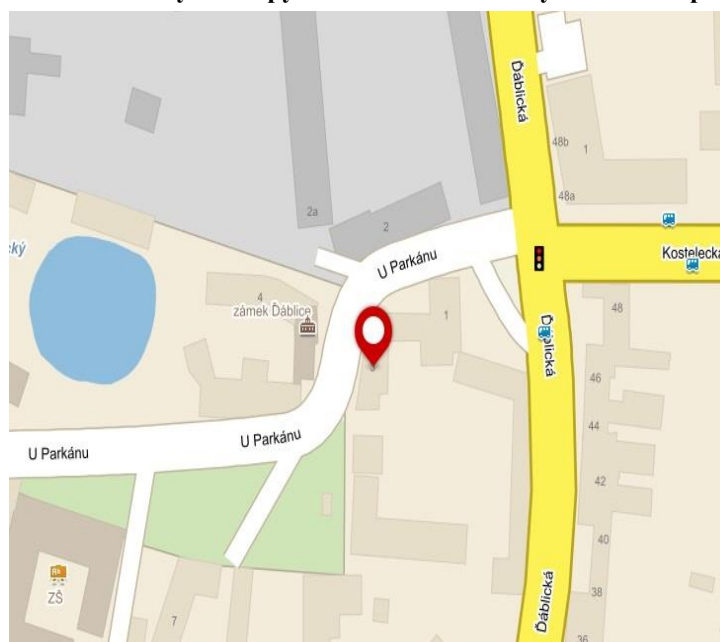
U Parkánu, naproti zámku, parcela
č. 28

Kulturní památka (od 3. 5. 1958)⁵⁸

Vlastnictví: Jech Jiří, Plšek Pavel

Pozemek v památkové zóně⁵⁹

Obrázek 10: Výřez mapy Ďáblic s umístěním výklenkové kaple

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Výklenková kaplička se sochou sv. Jana Nepomuckého stojí v parku naproti d'áblickému zámku, nedaleko základní školy. Je zasazena do oplocení zchátralé hospodářské budovy čp. 21 (stejně vlastnické právo).

Popis: Drobná klasicistní stavba bývala původně urbanistickou dominantou staré návsi na návrší. Výklenková kaple obdélníkového půdorysu z omítnutých cihel je zaklenuta konchou. Uvnitř niky na hranolovém podstavci se nachází pískovcová socha klečícího Jana Nepomuckého. Na podstavci je nápis s chronologem 1767.⁶⁰

⁵⁸ *MonumNet*. [online]. NPÚ: ©2003-2015 [cit. 2017-02-14]. Dostupné na WWW: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>

⁵⁹ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>

⁶⁰ *Památkový katalog*. [online]. NPÚ: ©2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné na WWW: <http://pamatkovykatalog.cz/>

Návrhy zlepšení: Památka je v dobrém stavu. V minulém roce prošla kaplička částečnou rekonstrukcí – oprava pláště, restaurování plastiky, oprava střechy a nově osazené oplocení odbor kultury, sportu, mládeže a památkové péče Městské části Praha 8 stálo 572 125 Kč.⁶¹ Nutné dokončit omítnutí zbylých částí kaple a přilehlého soklu, zajistit úpravu okolí. Dále označit informačním štítkem.

Obrázek 11: Výklenková kaple se sochou sv. Jana Nepomuckého

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 12: Výklenková kaple se sochou sv. Jana Nepomuckého – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

---

⁶¹ *Praha 8 nezapomíná ani na drobné památky*. Osmička, 2017, leden, s. 15.

Socha sv. Václava – Dolní Chabry

Katastrální území Dolní Chabry

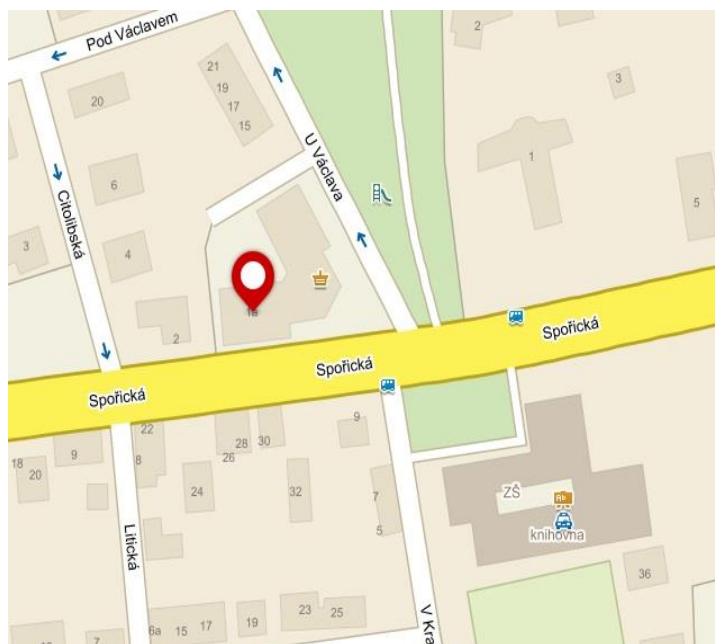
Ulice U Václava, parcela č. 144/1

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Správa: Městská část Praha – Dolní Chabry

Pozemek bez památkové ochrany⁶²

Obrázek 13: Výřez mapy Dolních Chaběr s umístěním sochy

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Socha sv. Václava stávala na pozemku gruntu čp. 11 v Horních Chabrech. Usedlost koupil roku 1822 úředník libeňského panství Václav Napravil (později se stala majetkem Stejskalů). Pískovcovou sochu údajně nechal zhotovit a v rohu svého pozemku postavit z vděčnosti, neboť svatý Václav prý vyslyšel otcovy modlitby a zachránil Napravilova topícího se syna Václava.

Popis: Pískovcová socha na hranolovém podstavci. Po odchodu Napravilů z Chaběr socha chátrala, restaurována byla roku 1983 (musela jí být dotvořena i část hlavy) a znovu usazena na podstavec. Na něm je podle znění v publikaci Karla Dvořáka Chabry – Čimice z roku 1948 dnes nečitelný česko - německý nápis: „*Na památku od jeho věrného ctitele. Léta Páně 1822.*“⁶³

Naposledy byla socha sv. Václava opravena v roce 2002 v souvislosti se stavbou bytového domu v ulici U Václava. Na náklady stavební firmy Central Group byla socha restaurována Zdeňkem Roudenským a dnes je již zpět na svém dvě stě let starém původním místě.⁶⁴

⁶² *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizeni.dokn.cuzk.cz/>

⁶³ KRÁKOROVÁ, J. *Dolní Chabry*. 2006, s. 71-72.

⁶⁴ KRÁKOROVÁ, J. *Dolní Chabry*. 2006, s. 71-72.

Návrhy zlepšení: Socha je ve výborném stavu, okolí upraveno.

Obrázek 14: Socha sv. Václava

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 15: Socha sv. Václava - detail

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 16: Socha sv. Václava – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

Kaple Panny Marie se zvoničkou – Dolní Chabry

Katastrální území Dolní Chabry

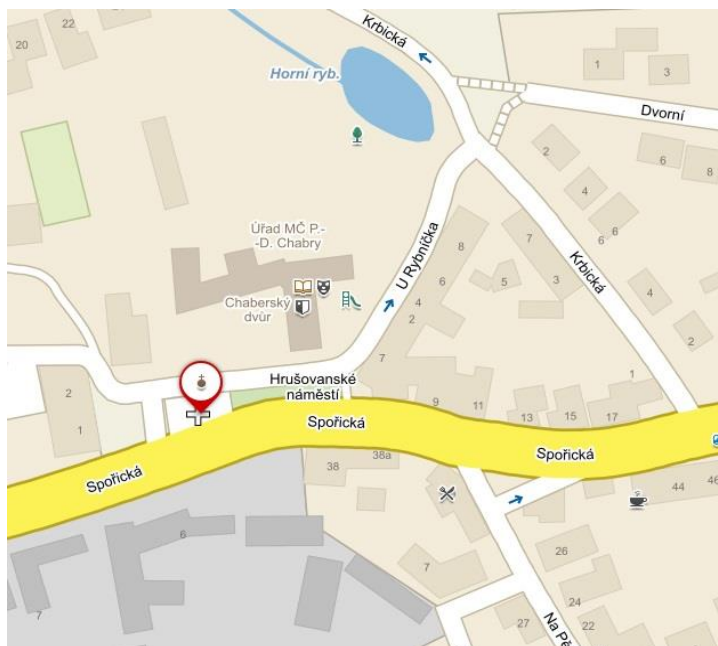
Hrušovanské náměstí, parcela č. 556

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Správa: Městská část Praha – Dolní Chabry

Pozemek bez památkové ochrany⁶⁵

Obrázek 17: Výřez mapy Dolních Chaber s umístěním kaple

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Ve středu obce Horní Chabry nechal zvoničku roku 1902 postavit Antonín Stejskal s manželkou Marií před svým domem (čp. 11 – dnešní Chaberský dvůr). Zvonička zasvěcená Panně Marii nahradila starý dřevěný kříž. V době 2. světové války byl zdejší zvon odvezen pro válečné účely a ztratil se, po válce ho nahradil zvon nový. Ten byl ukraden opět, dnes je ve zvoničce zvon plechový.

V 50. letech 20. století se dokonce uvažovalo o zbourání této stavby, protože byla ale vedena jako orientační bod v mapách, dočkala se nakonec se v 70. letech rekonstrukce. Po roce 1989 byla znovu obnovena rodinou Stejskalových, dnes se o stavbu i okolní růže stará vnuk Antonína Stejskala, pan Miroslav Stejskal. A dodnes Stejskalova zvonička připomíná atmosféru starých Chaber.⁶⁶

Popis: Kaple Panny Marie je dominantou Hrušovanského náměstí. Zasvěcení připomíná obraz Panny Marie s děťátkem a plastický štukový nápis „Pros za nás o Maria“. Nejvýraznější částí je zvonička s plechovým zvonem, ve štítu je datování 1902.

⁶⁵ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>

⁶⁶ KRÁKOROVÁ, J. *Dolní Chabry*. 2006, s. 71.

O památky Dolních Chabech se stará Občanské sdružení na ochranu památek v Dolních Chabrech, z.s., založené roku 2007. Za jeho přispění byla chaberská zvonička osazena obrazem Madony s děťátkem (2012) a obrazy andělů – archanděla Michaela a anděla ochránce (2014).⁶⁷

Návrhy zlepšení: Památka je po rekonstrukci, ve výborném stavu, okolí upraveno.

Obrázek 19: Kaple Panny Marie se zvoničkou   **Obrázek 18: Kaple Panny Marie se zvoničkou – celkový pohled**

Zdroj: Vlastní fotografie

Zdroj: Vlastní fotografie

---

⁶⁷ *Občanské sdružení na ochranu památek v Dolních Chabrech*. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupné na WWW: <http://www.osop-chabry.cz/>

Kaple Panny Marie bývalého vojenského hřbitova – Karlín

Katastrální území Karlín

Pernerova ulice, v areálu ČKD,
parcely č. 401/6

Kulturní památka (od 1964)

Vlastnictví: Balabenka s.r.o.

Památkově chráněné území⁶⁸

Obrázek 20: Výřez mapy Karlína s umístěním kaple

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Kaple zůstala jedinou památkou na místě bývalého vojenského hřbitova, který patřil pod správu sousední Invalidovny. Kolem roku 1820 však byl již hřbitov přeplněn. Následkem epidemie a pruské okupace se situace hřbitova na konci 19. století ještě výrazně zhoršila a povodní v roce 1890 zpusťošný hřbitov byl roku 1894 zrušen. Do roku 1906 byl vyklizen, hodnotné náhrobky byly přemístěny na vojenské oddělení Olšanských hřbitovů.⁶⁹ Uvolněné pozemky využila tehdejší Daňkova strojírna.⁷⁰

Popis: Barokní čtvercová kaple Panny Marie s půlkruhovou apsidou byla postavena roku 1753 pravděpodobně architektem z okruhu Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Má jednoduchý ústřední prostor, ke kterému se připojuje polokruhový závěr zaklenutý konchou. Nasazení závěru je neobvyklé – po odsazení není zúžen, ale naopak se rozšiřuje. Závěr a boční stěny jsou řešeny prostě, jedinými architektonickými prvky jsou půlkruhová okna (dvoje v závěru, další na každé straně lodi). Ve vrcholu kaple je na její severní straně hranolová zvonička se zkosenými nárožími a korunovaná nízkou bání s křížkem.⁷¹

Interiér kaple byl v klenbě vyzdoben freskovou výmalbou s motivy Korunování Panny Marie a zemských patronů – Václava, Vojtěcha, Ludmily a Jana. Dnes je zachován jen zlomek původních

⁶⁸ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

⁶⁹ VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012, s. 605-606.

⁷⁰ MÍKA, Z. *Karlín: nejstarší předměstí Prahy*. 2011, s. 92.

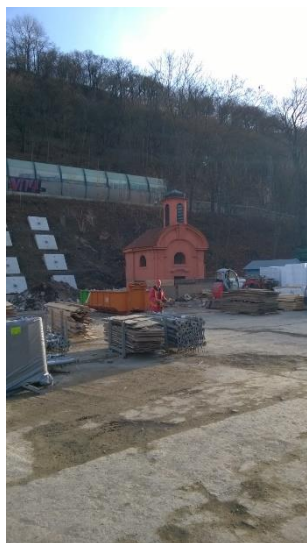
⁷¹ *Památkový katalog*. [online]. NPÚ: ©2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné na WWW: <http://pamatkovykatalog.cz/>

fresek ukazující Pannu Marii mezi zemskými patrony.⁷² Přímo v kapli byl na přechodnou dobu pohřben v bohatě zdobeném sarkofágu hrdina napoleonských válek - pruský generál von Scharnhorst, který zemřel v Praze roku 1813. V roce 1826 byly jeho ostatky přemístěny na vojenský hřbitov v Berlíně.⁷³

Ve 2. polovině 20. století došlo k výrazné devastaci stavby. V areálu strojírna ČKD byla obestavěna a takřka zakryta různými přístřešky. Přesto byla v roce 1964 zapsána mezi kulturní nemovité památky. Další škody na kapli způsobila povodeň v roce 2002 – voda sahala až do výšky 4 metrů. Během opravy v roce 2004 dostala kaplička nezvyklý monochromatický nátěr starorůžovou barvou – údajně podle dochovaných zápisů.

Návrh zlepšení: Památka ve velmi dobrém stavu. V současné době se kaple nachází na staveništi, předpokladem je, že stavební firma po dokončení upraví i okolí kaple. Dále navrhuje opatřit informačním štítkem.

Obrázek 22: Kaple Panny Marie bývalého vojenského hřbitova

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 21: Kaple Panny Marie bývalého vojenského hřbitova – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

⁷² VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012, s. 605-606.

⁷³ VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012, s. 605-606.

Výklenková kaplička sv. Václava – Karlín

Katastrální území Karlín

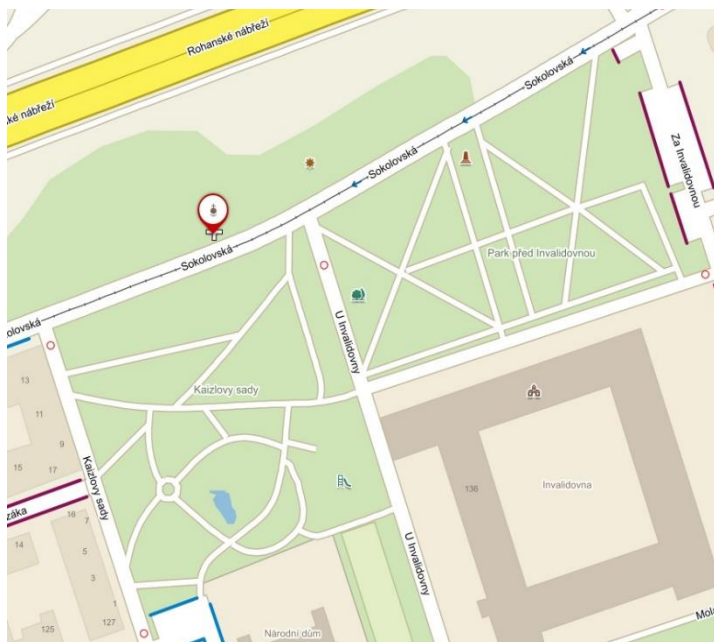
Sokolovská ulice, parcela 801/1

Kulturní památka (od 31. 12. 1976)⁷⁴

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Památkově chráněné území⁷⁵

Obrázek 23: Výřez mapy Karlína s umístěním kapličky

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Dnešní kaple byla postavena po zřízení železničního náspu v místě, kde stávala druhá kaplička ze 44 kapliček, které lemovaly tzv. Svatou poutní cestu z Prahy do Staré Boleslavi. Ta původní se jmenovala Aitlická (podle čtvrti Udlice, které jsou dnes částí Chomutova). Byla zasvěcena zvolání loretánské litanie Svatá Boží rodičko. Donátorem byl probošt metropolitní kapituly Jan Maxmilián hrabě Lamberk (1608 – 1682). Původní jednotné výklenkové kaple Panny Marie se začaly stavět roku 1674 při cestě, po které podle pověsti vezli tělo zavražděného knížete Václava ze Staré Boleslavi. Vzdáleny od sebe byly asi půl kilometru (vzdálenost vychází z délky Karlova mostu, tj. 515,76 m). Dnes se z této unikátní série kaplí s rozsáhlým svatováclavským cyklem maleb dochovala pouze část – z původního počtu 44, který patrně vycházel z počtu invokací loretánské litanie, zůstalo dodnes jen 29. Od Prahy vycházela cesta dvěma směry. Jedna cesta vedla od Poříčské brány přes Karlín a Vysočany na Prosek, kde se spojovala s cestou vedoucí přes Libeň a Střížkov.⁷⁶

Popis: Klasicistní výklenková kaplička, postavená v polovině 19. století, stojí na cihlovém soklu a má tvar edikuly s toskánskými pilastry, na nichž je čitelný nápis „*Utěš smutné odved' vše zlé*“.

⁷⁴ MonumNet. [online]. NPÚ: ©2003-2015 [cit. 2017-02-14]. Dostupné na WWW:

<http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>

⁷⁵ Vyhledání parcely [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW:

<http://nahlizeni.dokn.cuzk.cz/>

⁷⁶ MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 8. Výklenková kaplička s obrazem sv. Václava. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupné na WWW: <https://www.praha8.cz/Vyklenkova-kaplicka-s-obrazem-sv-Vaclava.html>

Trojúhelníkový štít má vpadlé střední pole. Na vrcholu tympanonu je kříž, po stranách dvě kamenné koule na soklech. Typologicky se přibližuje barokním kaplím, které lemovaly poutní cestu do Staré Boleslavi.⁷⁷

Roku 1929 byla chátrající kaplička opravena Maxem Škvorem a doplněna obrazem na měděném plechu (autorem br. Panteleon Major).⁷⁸ Malovaná figura sv. Václava je oblečena ve zbroji, v pravé ruce drží praporec s motivem staroboleslavského Palladia, v levé ruce drží štít s orlicí.

V roce 2005 byla restaurována, již po dvou letech ale došlo k jejímu poškození – byl uražen vrcholový křížek a obě koule po stranách frontonu, ochranná mřížka před obrazem byla odcizena.⁷⁹

Návrhy zlepšení: Památka ve velmi dobrém stavu. Nutná úprava okolí, vykácení náletů, opatřit informačním štítkem.

Obrázek 25: Výklenková kaplička sv. Václava

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 24: Výklenková kaplička sv. Václava – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

⁷⁷ *Památkový katalog*. [online]. NPÚ: ©2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné na WWW: <http://pamatkovykatalog.cz/>

⁷⁸ VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012, s. 605.

⁷⁹ VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012, s. 605.

Podstavec ke kříži – Kobyliisy

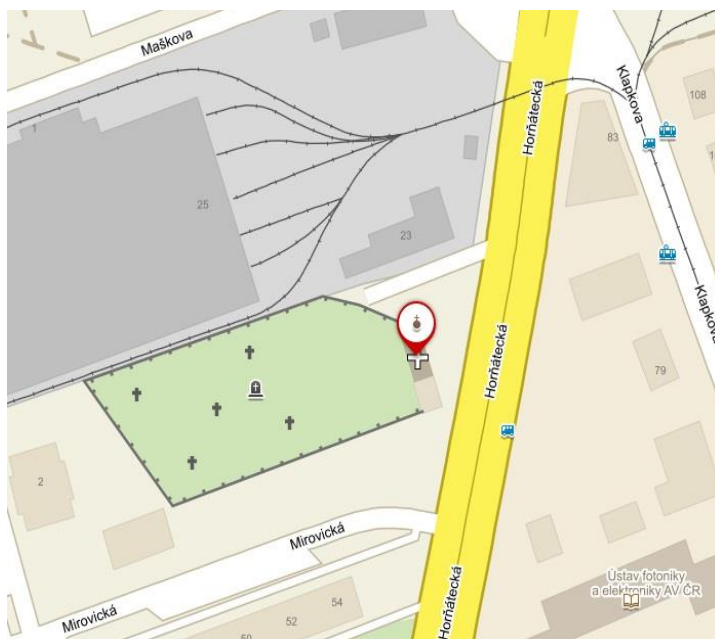
Katastrální území Kobyliisy

Hornátecká ulice, parcela č. 1801/2

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Pozemek bez památkové ochrany⁸⁰

Obrázek 26: Výřez mapy Kobyliis s umístěním kříže

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Kříž, respektive zachovaný podstavec pod kříž, byl přenesen a postaven u vchodu do kobyliiského hřbitova, založeného roku 1896 u ulice Hornátecká pod dnešní vozovnou Kobyliisy.

Na rohu Trojské ulice, proti usedlosti Vlachovka, stával kdysi dřevěný kříž, který byl v létě roku 1864 poražen větrem. Na jeho místě proto dala kobyliiská obec postavit železný pozlacený kříž, upevněný v kamenném podstavci.⁸¹

Popis: Z památky se dnes zachoval pouze pískovcový podstavec s viditelným datováním 1864, a torzo ukotvení železného kříže.

⁸⁰ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

⁸¹ BRONCOVÁ, D. *Kniha o Praze* 8. 1996, s. 104.

Návrh zlepšení: Památka ve velmi špatném stavu. Celková rekonstrukce pískovcového podstavce, jeho vyčištění a obnovení datace, zhotovení repliky kovového kříže (pokud budou dohledány fotografie nebo výkresy s původní podobou), nebo zcela nového kovového kříže, pokud možno s uměleckými ambicemi. Nutná úprava okolí (odvoz hlíny, založení trávníku, případné odstranění plechového plotu). Dále opatření informačním štítkem.

Obrázek 28: Podstavec ke kříži

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 27: Podstavec ke kříži – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

Exhorthní kaple Rokoska – Libeň

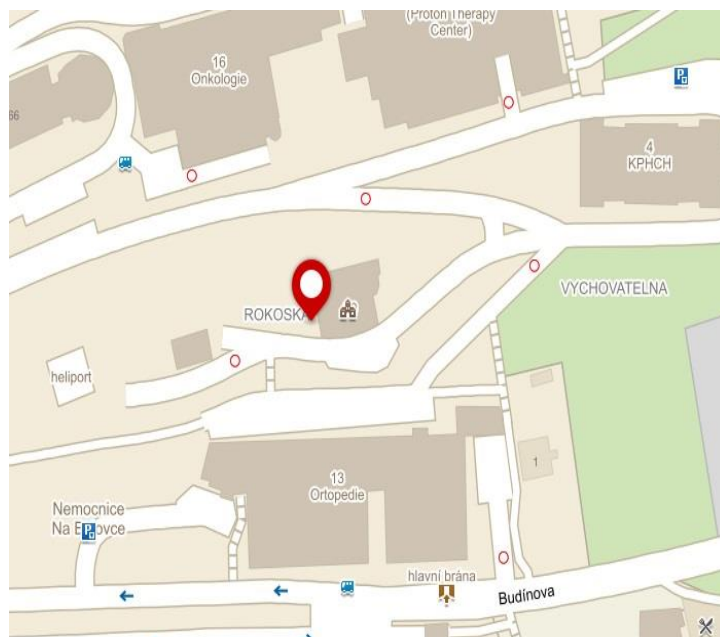
Katastrální území Libeň

Areál Nemocnice Bulovka, parcela č. 354)

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Památkově chráněné území⁸²

Obrázek 29: Výřez mapy Libně s umístěním exhorthní kaple

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: V areálu dnešní Nemocnice Na Bulovce, v blízkosti heliportu, v místech bývalého areálu zámečku Rokoska s hospodářskou usedlostí a vinicí na návrší. Součástí zámeckého areálu byla i budova bývalého špýcharu z poloviny 18. století. V roce 1903 libeňskou usedlost Rokosku koupila od karlínského okresu pražská obec a zřídila zde městskou vychovatelnu (pro mravně narušené chlapce od 8 do 16 let).⁸³ V souvislosti s novou výstavbou ústavu byla v roce 1907 přeměněna budova pozdně barokního špýcharu

Popis: Původně pozdně barokní špýchar, přeměněný v roce 1907 v souvislosti s novou výstavbou vychovatelný na exhorthní kapli (původ tohoto zvláštního označení možná souvisí se slovem exhortace, pocházejícím z latinského ex – hortatio, což znamená povzbuzení, vybídnutí, povzbuzující kázání⁸⁴). Při této přeměně prošla budova několika stavebními úpravami – v boční zdi se vybouralo šest oken a na východní straně byl stylově upraven vchod do kaple. Byl odstraněn původní dřevěný strop a vydlážděna podlaha. V dalších letech však byla kaple využívána jen občasně. K dalším úpravám došlo v roce 1935, kdy byly pod okny probourány průduchy k zajištění lepší ventilace vzduchu. V 50. letech 20. století se asi prováděly drobné

⁸² *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

⁸³ JUNGSMANN, J. *Libeň - zmizelý svět*. 2010, s. 73.

⁸⁴ *Slovník cizích slov*. [online]. ©2005-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/exhortace>

stavební úpravy, neboť budova kaple byla ve špatném stavu, byla odsvěcena a sloužila k uskladnění nemocničního materiálu.

Kaple stojí volně v zahradě, je opatřena mansardovou střechou a trojúhelníkovým štítem nad střední částí západního průčelí. Na křídlech štítu zdobí dekorativní koule. Ve středu je vchod „dientzenhoferovského“ typu s plechovými dveřmi pobíjenými kosými pásky. Výrazným prvkem bočních oken jsou vrcholové klenáky, které podpírají korunní římsu. Do dnešní podoby byla kaple upravena koncem 19. století v novobarokním stylu. Jde o architektonicky hodnotnou stavbu.⁸⁵

Návrhy řešení: Památka ve špatném stavu. Nutná větší rekonstrukce, budova vyžaduje omítnutí, zrestaurování architektonických prvků ve štítu a nad okny, zrestaurování hodnotných původních vstupních dveří. Vykácení náletových dřevin, výsadba okrasných rostlin. Dále opatřit informačním štítkem.

Obrázek 31: Exhortní kaple Rokoska

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 30: Exhortní kaple Rokoska – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

---

⁸⁵ VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012, s. 827-828.

Kaplička usedlosti Kundratka – Libeň

Katastrální území Libeň

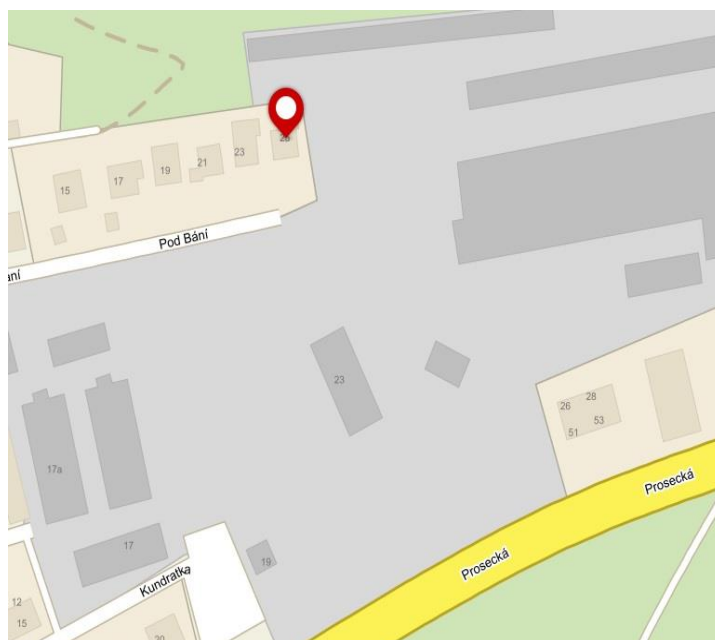
Ulice Pod Bání, parcela č. 2455/24

Kulturní památka (od 3. 5. 1958)

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Památkově chráněné území⁸⁶

Obrázek 32: Výřez mapy Libně s umístěním kapličky

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Kaplička stojí v poměrně prudkém svahu v ohrazeném areálu Správy služeb hlavního města Prahy, na odtahovém parkovišti Městské policie hlavního města Prahy. Veřejnosti je tedy nepřístupná. Zůstává jediným pozůstatkem již neexistující viniční usedlosti Kundratka, která se rozkládala severně od Prosecké ulice. V 19. století spojením dvou usedlostí (čp. 78 a čp. 79) vznikl rozsáhlý hospodářský statek s obytnými domy i hospodářskými budovami - usedlost Kundratka. Ta ale zanikla v 70. letech 20. století v souvislosti s novou výstavbou v této lokalitě.

Popis: Pozdně barokní výklenková kaplička byla postavena ve 2. polovině 18. století a původně sloužila jako viniční kaple usedlosti Kundratka. Kaplička má z obou stran prázdné polokruhově ukončené výklenky bez šambrány (zdobeného orámování). Jedinou ozdobou je bohatě členěná korunní římsa, která kopíruje tvar výklenku, a drobná stříška s valbou krytou prejzy.⁸⁷

⁸⁶ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>

⁸⁷ VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012, s. 810.

Návrh zlepšení: Velmi dobrý stav památky. Kaplička po rekonstrukci, dokončit pouze zvelebení trávníku, případně výsadbu okrasných rostlin. Dále doplnit informačním štítkem.

Obrázek 33: Kaplička usedlosti Kundratka

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 34: Kaplička usedlosti Kundratka – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

Výklenková kaplička u Rokytky – Libeň

Katastrální území Libeň

Stejskalova ulice, parcela č. 3869/3

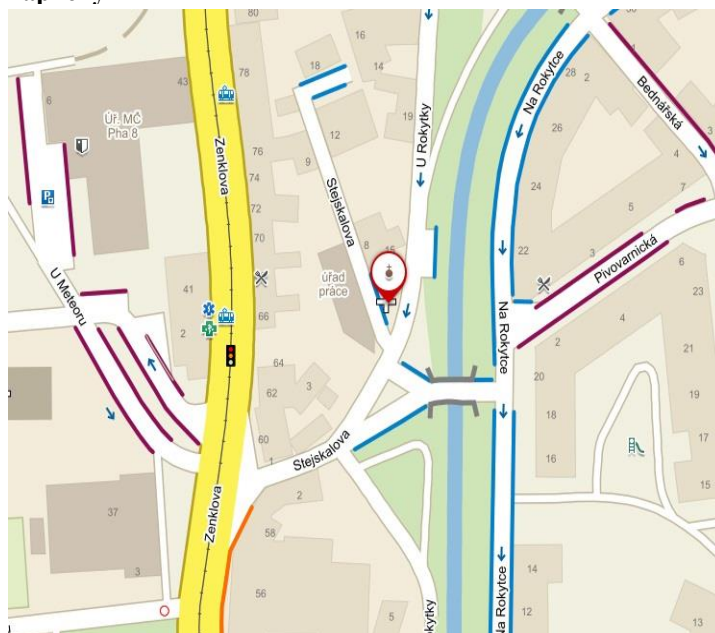
Kulturní památka (od 14. 9. 2016)

Vlastnictví: Šípek Břetislav,

Šípková Silva Ing.

Památkově chráněné území⁸⁸

Obrázek 35: Výřez mapy Libně s umístěním výklenkové kapličky

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Kaplička stojí na křížení ulic Stejskalova a U Rokytky, nedaleko stejnojmenné říčky. První zmínka o Rokytce pochází patrně z Kosmovy kroniky a roku 1039, kdy se u ní rozložilo vojsko Břetislava I., které z válečné výpravy do Polska přinášelo ostatky svatého Vojtěcha.⁸⁹ Kosmas zaznamenal: „ *Přišli se vším svatým nákladem šťastně a vesele do Čech a v předvečer svátku svatého Bartoloměje apoštola položili se táborem blíže hlavního sídla Prahy při potoku Rokytnici. Tam jim na úsvitě přišlo naproti duchovenstvo a všecken lid v procesí, jehož dlouhá řada mohla se jen stěží na širokém tom poli rozestavěti...* “⁹⁰

Popis: Výklenková kaplička pochází z 19. století, stávala při dnes již zbořeném domě čp. 16 zvaném „U Svobodů“. Pravděpodobně nebyla součástí Svaté poutní cesty z Prahy do Staré Boleslavi, která vedla nedaleko od Božích muk v Libni kolem čp. 76 na Prosek.⁹¹ Jde o jednoduchou stavbu s polokruhovým výklenkem bez šambrány, ukončenou štítem. Ve vrcholu je kaplička tradičně opatřena křížem.⁹²

⁸⁸ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

⁸⁹ JUNGSMANN, J. *Libeň - zmizelý svět*. 2010, s. 46.

⁹⁰ BRONCOVÁ, D. *Kniha o Praze 8*. 1996, s. 9.

⁹¹ MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 8. *Kaplička ve Stejskalově ulici*. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupné na WWW: <https://www.praha8.cz/Kaplicka-ve-Stejskalove-ulici.html>

⁹² VLČEK, P. *Umělecké památky Prahy*. 2012, s. 810.

Kaplička se soškou Panny Marie, kdysi obklopená drobnými domky a tvořící s nimi malebná zákoutí, bývala častým námětem malířů i fotografů.⁹³

Návrhy zlepšení: Kaplička samotná je ve velmi dobrém stavu, i když viditelně po neodborném zásahu, který ubírá její historickou hodnotu. V současnosti se v bezprostřední blízkosti staví, po dokončení stavby nutná úprava okolí. Vhodná i rekonstrukce přilehlých schodů se zábradlím a přemístění dopravní značky, která brání v pohledu na kapličku. Dále opatřit informačním štítkem.

Obrázek 37: Výklenková kaplička u Rokytky   **Obrázek 36: Výklenková kaplička u Rokytky – celkový pohled**

Zdroj: Vlastní fotografie

Zdroj: Vlastní fotografie

⁹³ JUNGSMANN, J. *Libeň - zmizelý svět*. 2010, s. 46.

Kaple se zvoničkou – Střížkov

Katastrální území Střížkov

Ulice Střížkovská, parcela č. 3

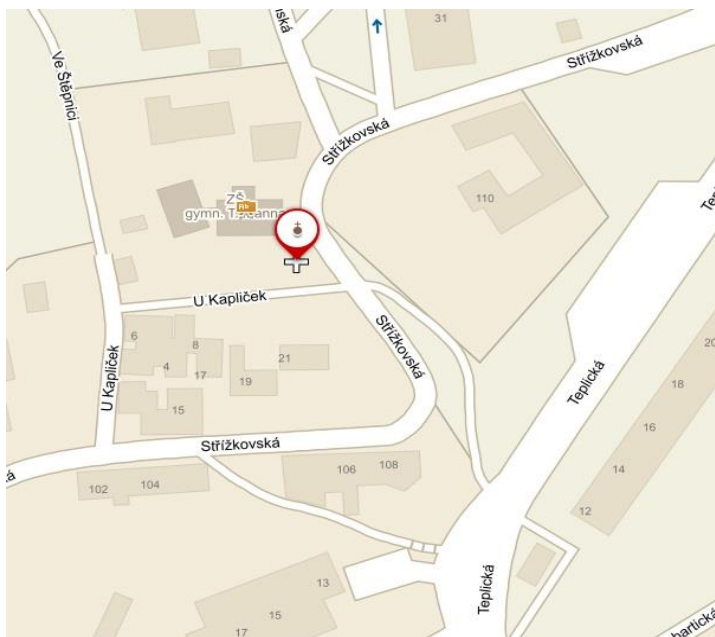
Kulturní památka (od 19. 1. 2012)

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Správa: Městská část Praha 8

Památkově chráněné území⁹⁴

Obrázek 38: Výřez mapy Střížkova s umístěním kaple

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Kaplička se zvonicí stojí na křižení ulic Střížkovská a U Kapliček, v sousedství s budovou obecné školy původně samostatné obce Střížkov, na oploceném pozemku společně s pomníčkem padlým v 1. světové válce.

Popis: Obecní kaple byla vystavěna na místě starší dřevěné zvoničky v roce 1909 Josefem Pokorným z Kobyliš v novorománském slohu. Originálně členěná kaple se zvoničkou byla rekonstruována v roce 2011.⁹⁵ Má symetrický půdorys a je složena ze dvou částí – kaple a samostatné zvonice. Průčelí je členěno vystupujícím portálem, půlkruhovitě zakončeným a postupujícím do trojúhelníkového štítu lemovaného římsou. Půlkruhový nadsvětlík vstupu je ozdoben kovanou mříží, ve štítu je nápis LP 1909. Celá stavba je pokryta pálenými taškami. Nad otvorem zvoničky je ve štítu štukový kříž. Interiér se skládá z drobné předsíně, která je stejně jako presbytář zakončena valenou klenbou.

⁹⁴ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://nahliznidokn.cuzk.cz/>

⁹⁵ *Památkový katalog*. [online]. NPÚ: ©2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://pamatkovykatalog.cz/>

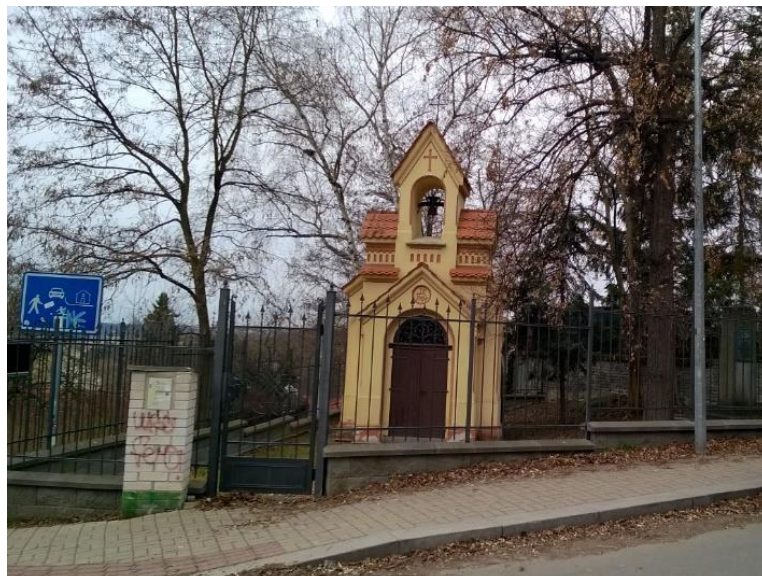
Návrhy zlepšení: Památka je ve výborném stavu. Kaple po rekonstrukci, je třeba pouze častější údržba okolí. Opatřit informačním štítkem.

Obrázek 40: Kaple se zvoničkou

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 39: Kaple se zvoničkou – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

Kaple sv. Václava v Podhoří – Troja

Katastrální území Troja

V Podhoří, u čp. 284, parcela č. 1438

Kulturní památka (od 3. 5. 1958)

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Správa: Městská část Praha- Troja

Památkově chráněné území⁹⁶

Obrázek 41: Výřez mapy Troji s umístěním kaple

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Kaple stojí ve svahu v trojském Podhoří mezi zástavbou rodinných domů a stromy takřka neviditelná.

Popis: Pozdně klasicistní kaple sv. Václava byla v Podhoří vystavěna pod prudkým svahem v roce 1865 manželi Vizákovými.⁹⁷ Jednolodní kaple obdélného půdorysu je krytá sedlovou střechou. Drobnou kapli obíhá zděný sokl, v jižní boční zdi se nachází půlkruhové špaletové okno. Půlkruhově jsou zakončena i okénka hranolové věžičky se zvonem. Vstup do kaple je lemován portálem s kamenným ostěním, nad kterým je opět půlkruhově zaklenuté okno. Nad vstupem je štukový nápis „*Bůh s námi*“. Vnitřek kaple je velmi jednoduchý, zdobí jej pouze oltářní obraz svatého Václava (z roku 1999).

Na počátku 90. let 20. století byla kaple v havarijním stavu. Na její záchraně začala v roce 1994 pracovat Společnost pro obnovu kaple sv. Václava a zvelebení kaple sv. Kláry v Praze – Troji. Díky této aktivitě i darům trojských občanů byla kaple sv. Václava obnovena a roku 1996 opět vysvěcena biskupem Václavem Malým.⁹⁸

⁹⁶ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

⁹⁷ *Památkový katalog*. [online]. NPÚ: ©2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné na WWW: <http://pamatkovykatalog.cz/>

⁹⁸ KRAJČI, P. *Slavné stavby v Praze - Troji*. 2014, s. 80.

Návrhy zlepšení: Památka ve velmi dobrém stavu. Upravit přístupové cesty, kaple je dnes přístupná pouze neznačenými a keři zarostlými bočními cestami. Vzhledem k tomu, že je nedaleko turistické i cyklistické trasy, odstranit dřeviny, které brání pohledu na tuto kapli. Dále označit informačním štítkem.

Obrázek 42: Kaple sv. Václava v Podhoří

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 43: Kaple sv. Václava v Podhoří – zadní pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 44: Kaple sv. Václava v Podhoří – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

Morový sloup v ZOO – Troja

Katastrální území Troja

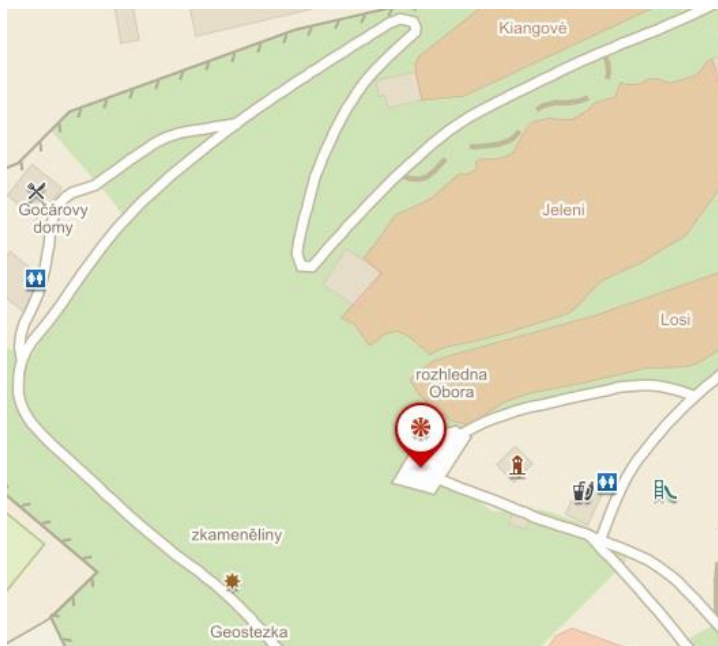
V areálu Zoologické zahrady Praha,
parcely č. 1564/1

Kulturní památka (od 3. 5. 1958)

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Památkově chráněné území⁹⁹

Obrázek 45: Výřez mapy Troji s umístěním morového sloupu

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Morový sloup najdeme v horní části areálu pražské zoologické zahrady. Od holešovického pohřebiště obětí moru v ulici Na Šachtě byl v minulosti několikrát přemístěn. Do roku 1966 stával nedaleko nynější sportovní haly při křížení ulic poblíž Výstaviště v Holešovicích, pak byl rozebrán a uložen v kostele sv. Klimenta v Bubnech.

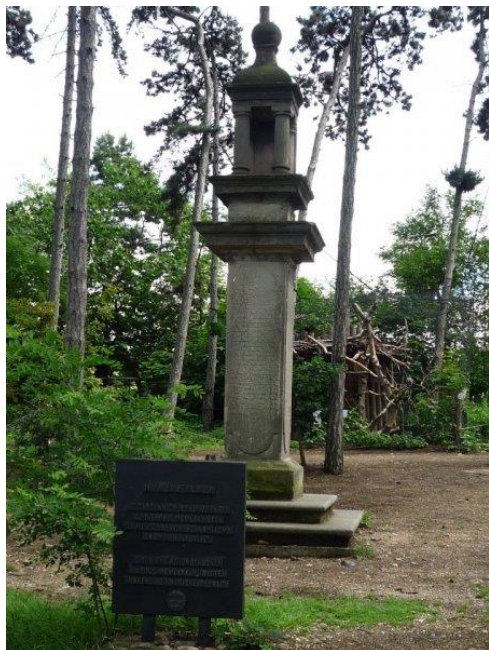
Popis: Morový sloup z roku 1680 charakterem připomíná spíše pilířová boží muka. Drobný kamenný objekt je 4,5 metru vysoký, má dvoustupňovou základnu, na níž navazuje soklová část a vlastní hranolový pilíř. Na bocích jsou pole s dnes již špatně čitelným nápisem. V horní části najdeme otevřenou kaplici, v níž původně byla socha Ukřižovaného. Na vrcholu kamenné stříšky je koule s kovovým křížem. V současné době je sloup opatřen kovovou informační deskou.¹⁰⁰

⁹⁹ *Vyhledání parcely* [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>

¹⁰⁰ *Památkový katalog*. [online]. NPÚ: ©2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné na WWW: <http://pamatkovykatalog.cz/>

Návrhy zlepšení: Památka je ve výborném stavu, vyžaduje pouze vyčištění mechu ze soklu.

Obrázek 46: Morový sloup v ZOO

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 47: Morový sloup v ZOO – zadní pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

Viniční sloup – Troja

Katastrální území Troja

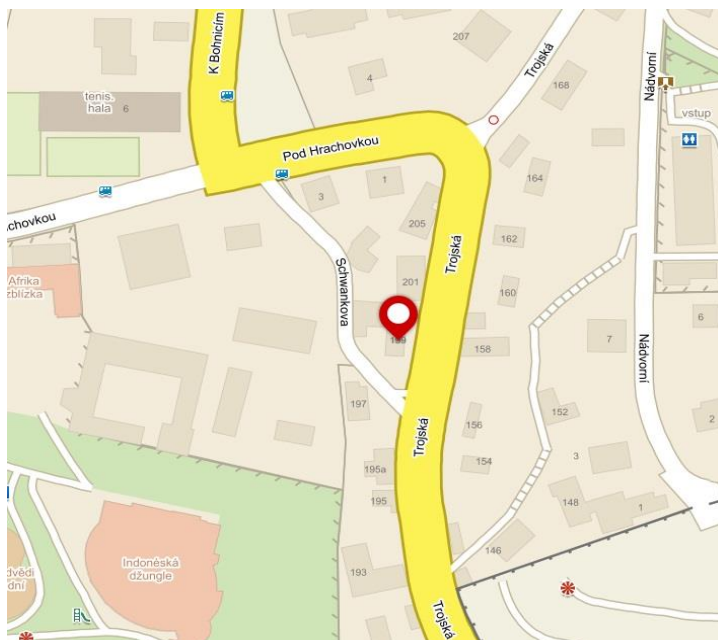
Trojská ulice, u čp. 162, parcela 1658/1

Kulturní památka (od 3. 5. 1958)¹⁰¹

Vlastnictví: Hlavní město Praha

Památkově chráněné území¹⁰²

Obrázek 48: Výřez mapy Troji s umístěním viničního sloupu

Zdroj: Mapy.cz (vlastní zpracování)

Poloha: Viniční sloup stojí na křižení ulic Trojská a Schwankova. Původně stál v Trojské ulici nad křižovatkou u zámku a byl na současné místo přemístěn.

Popis: Viniční sloup vznikl patrně v 1. polovině 17. století. Jde o pískovcový sloup s jónskou hlavicí a jednoduchou patkou, stojící na podstavci. V některých zdrojích bývá též označován jako morový sloup (i na štítku, kterým je po rekonstrukci označen), který upomínal na hřbitov obětí moru v rokli nad původním umístěním sloupu. V Ústředním seznamu kulturních památek je však veden jako sloup viniční. Podle zmíněného štítku sloup „zachránili před zničením po roce 1948 lidé z pražské ZOO“. Obnoven byl péčí nadace Quido Schwanka – Troja, město v zeleni, 2002.¹⁰³

¹⁰¹ Památkový katalog. [online]. NPÚ: ©2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné na WWW: <http://pamatkovykatolog.cz/>

¹⁰² Vyhledání parcely [online]. ČÚZK: ©2004-2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné na WWW: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>

¹⁰³ Viniční sloup – Praha Troja. [online] [cit. 2017-02-12]. Dostupný na WWW: <http://www.historickasidla.cz/dr-cs/891-vinicni-sloup.html>

Návrh zlepšení: Památka je po rekonstrukci ve výborném stavu, opatřena informačním štítkem, okolí pěkně upraveno.

Obrázek 50: Viniční sloup

Zdroj: Vlastní fotografie

Obrázek 49: Viniční sloup – celkový pohled

Zdroj: Vlastní fotografie

Příloha č. 4 – Vzorová žádost o poskytnutí dotace

1. Podací místo Vyberte podací místo		2. Reg. č. žádosti		3. Otisk prezentačního razítka podacího místa SZIF/2016/	
4. Číslo listu		5. Celkový počet listů		6. Datum a hodina přijetí	
7. Rozhodující útvar MZe Žadatel			8. Reg. č. žádosti		9. Datum (a hodina) přijetí
10. Resort MZe		11. Kód žadatele PO	12. Datum narození (FO)	13. Rodné číslo (FO)	14. IC
15. Titul před (FO)		16. Příjmení žadatele (FO)		17. Jméno žadatele (FO)	
18. Titul za (FO)					
19. Obchodní jméno právnické osoby, dle výpisu z obchodního rejstříku (PO)					
20. Titul před (PO)		21. Příjmení zástupce právnické osoby (PO)		22. Jméno zástupce právnické osoby (PO)	
23. Titul za (PO)					
24. Obec (město)		25. Část obce		26. Číslo popisné	
27. Městská část		28. Ulice		29. Číslo orientační	
30. PSČ		31. Telefon – pevný		32. Telefon – mobilní	
33. Fax					
34. Okres			35. Emailová adresa @		
36. Název správce daně (Finanční úřad)			37. Plátce DPH ^{*)} Ne		37a. Datová schránka ^{*)} Ne
Adresa pro doručování (je-li odlišná)					
38. Obchodní jméno právnické osoby					
39. Titul před		40. Příjmení (zástupce právnické os.)		41. Jméno (zástupce právnické os.)	
42. Titul za					
43. Obec (město)		44. Ulice		45. Číslo domu	
46. PSČ		47. Telefon – pevný		48. Telefon – mobilní	
49. Fax					
Bankovní spojení					
50. Název banky		51. Číslo účtu žadatele		52. Kód banky	
53. Specifický symbol					
Místo podnikání (podle převažující činnosti ve vztahu k účelu dotace), je-li odlišné					
54. Ulice		55. Číslo domu		56. Obec	
57. Okres					
58. V		59. Dne		60. Podpis žadatele (FO) nebo podpis (y) statutárního orgánu (PO)	
62. V		63. Dne		61. Otisk razítka žadatele	
64. Ověřil a převzal					

*) hodíci se zakroužkujte

16. A. Údržba a obnova stávajících kulturních prvků venkovské krajiny

Typ objektu (vyplňuje žadatel)

Zaškrtně se jedna možnost daného typu objektu a současně se vyplní počet objektů stejného typu v rámci jednoho katastrálního území, které požaduje žadatel v rámci projektu realizovat.

V případě, že žadatel u daného typu objektu upravuje i doprovodnou zeleň v bezprostředním okolí, zaškrtně se příslušné pole.

Typ objektu:

- 16.A.01 kaplička a zvonička
- 16.A.02 křížová cesta
- 16.A.03 boží muka, smírčí a jiné kříže
- 16.A.04 exteriérové sochy a sousoší
- 16.A.05 hřbitovy a hřbitovní zdi
- 16.A.06 kostel

Počet objektů stejného typu:

1

- úprava doprovodné zeleně v bezprostředním okolí upravovaného objektu (max. 3 metry od objektu)

Pracovníkem OPŽL SZIF provedena kontrola typu objektu

Kalkulace předpokládaných výdajů v souladu s položkovým rozpočtem na předmět dotace (vyplňuje žadatel)

Tabulka. č.1

	částka zaokrouhlená na celé Kč směrem dolů
1. Celkové předpokládané výdaje na realizaci předmětu dotace žadatelem	
2. Celkové předpokládané uznatelné výdaje na realizaci předmětu dotace žadatelem	
3. Výše dotace (max. do 70 %) (předpokládaný požadavek žadatele na dotaci před realizací předmětu dotace)	

Ad 1. Celkové předpokládané výdaje, které budou spojeny s realizací předmětu dotace.

Ad 2. Celkové předpokládané uznatelné výdaje, které budou spojeny s realizací předmětu dotace.

Body 1. a 2. vychází z položkového rozpočtu, který žadatel dokládá jako povinnou přílohu při registraci písemné žádosti.

Ad 3. Žadatelem vypočtený předpokládaný požadavek na dotaci, max. však do 70 % celkových předpokládaných **uznatelných** výdajů viz bod 2. Minimální hodnota dotace činí 15 000 Kč, maximální hodnota dotace činí 700 000 Kč.

Pracovníkem OPŽL SZIF provedena kontrola kalkulace výdajů

Bodové hodnocení: (vyplňuje žadatel)

Název obce, ze které žadatel vychází pro bodové hodnocení do tabulky č. 2 bod 1.

Tabulka č.2

	počet obyvatel v obci k 1.1.2015, ve které je projekt realizován	Bodové hodnocení:	
		žadatel obec	žadatel FO/PO
1.	obec do 500 obyv.	30 ☐	15 ☐
	obec 501 - 1 000 obyv.	20 ☐	15 ☐
	obec 1001 - 2 000 obyv.	10 ☐	15 ☐
	obec 2001 - 5 000 obyv.	5 ☐	15 ☐
2.	požadovaná výše dotace podpory (v tis. Kč)		
	15 - 99	40 ☐	
	100 - 249	30 ☐	
	250 - 549	20 ☐	
	550 - 700	10 ☐	
3.	charakter oprav		
	oprava objektu a úprava okolí objektu	20 ☐	
4.	odborný posudek pro havarijní stav, opatřený autorizačním razítkem	20 ☐	
5.	Současně s písemnou žádostí o dotaci podán i elektronický formulář	10 ☐	
6.	celkem počet bodů	0	

Ad 1. Zaškrtně se jedna varianta. Počet obyvatel v obcích pro možnou kontrolu uveden na:

<https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112015>

Ad 2. Při výběru jedné varianty se vychází z částky uvedené v tabulce č. 1 bod 3.

Ad 3. Vychází se z popisu projektu, který je povinnou přílohou při registraci písemné žádosti.

Ad 4. V případě, že žadatel doložil tuto nepovinnou přílohu při registraci písemné žádosti, zaškrtně se bodová hodnota v poli č. 4.

Ad 5. V případě, že žadatel realizuje spolu s podáním žádosti v písemné podobě i zaslání elektronického formuláře, zaškrtně se bodová hodnota v poli č. 5.

Ad 6. Součet bodů z polí č. 1. – 5.

Pracovníkem OPŽL SZIF provedena kontrola bodového hodnocení	☐

**Přílohy předkládané při registraci žádosti
(vyplňuje pracovník OPŽL SZIF)**

žadatel doložil/vyplnil přílohy žádosti?:	ANO	NE	NEPOŽADOVÁNO
a) podepsané a vyplněné všechny náležitosti formuláře Identifikační údaje žadatele podle vzoru Část C,			
b) podepsanou a vyplněnou Tabulku č. 1, Část C,			
c) podepsanou a vyplněnou Tabulku č. 3, Podprogram 16. A., Část C,			
d) podepsané a vyplněné čestné prohlášení k činnosti a roku zahájení,			
e) podepsané a vyplněné čestné prohlášení dle zákona č. 218/2000 Sb.,			
f) podrobný položkový rozpočet projektu s plánovanými výdaji,			
g) fotodokumentace výchozího stavu předmětu dotace,			
h) katastrální mapa s vyznačením lokalizace objektu, popřípadě doprovodné zeleně v odpovídajícím měřítku, ze které budou patrná čísla pozemků, hranice pozemků a měřítko mapy,			
i) potvrzení Národního památkového ústavu nebo obce s rozšířenou působností , že předmět dotace neleží v památkové rezervaci a zóně a není kulturní památkou s předmětem ochrany podle zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů,			
j) souhlasné vyjádření s obnovou památné stavby a objektů kulturně-historických hodnot vydané správou CHKO nebo NP v případě, že se daný objekt nachází v této oblasti,			
k) souhlasné stanovisko k navržené údržbě/obnově předmětu dotace od příslušného správního orgánu/obce s rozšířenou působností,			
l) v případě, že projekt/část projektu podléhá řízení stavebního úřadu, doloží žadatel stavební povolení nebo ohlášení stavby nebo jiné prohlášení stavebního úřadu , na jehož základě lze projekt/část projektu zrealizovat v souladu se zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, nebo žadatel předloží čestné prohlášení , že na realizaci projektu/části projektu není vyžadováno stavební povolení, ohlášení stavby ani jiné prohlášení stavebního úřadu: stavební povolení ohlášení stavby jiné prohlášení stavebního úřadu čestné prohlášení, že na realizaci projektu/části projektu není vyžadováno stavební povolení, ohlášení stavby ani jiné prohlášení stavebního úřadu,			
m) projektová dokumentace předkládaná k územnímu nebo stavebnímu řízení v případě územního nebo stavebního řízení k předmětu projektu v souladu se zákonem č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů a příslušnými prováděcími předpisy, ověřená stavebním úřadem,			
n) půdorys stavby , ze kterého bude zřejmá velikost a rozměry předmětu dotace, pokud není přílohou projektová dokumentace předkládaná k územnímu nebo stavebnímu řízení nebo k ohlášení,			
o) odborný posudek , opatřený autorizačním razítkem, vypracovaný autorizovanou osobou v příslušném stavebním oboru (v případě, že se jedná o havarijní stav objektu). Předložení tohoto dokladu není podmínkou, má dopad na bodové hodnocení.			
p) doklad o vlastnictví objektu (výpis z katastru nemovitostí ne starší 3 měsíců), k němuž se vztahuje žádost o dotaci, musí být v plném rozsahu bez omezení vlastnického práva (nesmí být předmětem zástavy, apod.), nebo žadatel doloží výpis pořízený dálkovým přístupem, který potvrdí svým podpisem správnost uvedených údajů			
q) doklad o vlastnictví pozemku (výpis z katastru nemovitostí ne starší 3 měsíců), na němž objekt stojí (v případě drobných objektů, které nejsou uvedeny v katastru nemovitostí) nebo žadatel doloží výpis pořízený dálkovým přístupem, který potvrdí svým podpisem správnost uvedených údajů,			
r) pokud žadatel o dotaci není vlastníkem objektu nebo pozemku, na němž objekt stojí, doloží souhlas vlastníka/ků objektu/pozemku s údržbou a obnovou předmětu dotace (nesmí být předmětem zástavy, apod.),			
s) doklad o zřízení bankovního účtu (smlouva o zřízení bankovního účtu, bankovní výpis předmětného účtu apod.),			
t) doklad plátce DPH (je-li plátcem).			

Stanovisko OPŽL SZIF k žádosti o poskytnutí podpory (vyplňuje pracovník OPŽL SZIF)

Pracoviště OPŽL SZIF Vyberte podací místo	Datum a hodina přijetí žádosti	Číslo jednací SZIF SZIF/2016/

Žadatel: jméno a příjmení/obchodní firma

Trvalý pobyt/sídlo společnosti

Podprogram

16.A. Údržba a obnova stávajících kulturních prvků venkovské krajiny

1) Vyjádření z hlediska formální správnosti:

OPŽL SZIF prověřilo žádost o poskytnutí dotace a po formální stránce:

zjistilo závady

nezjistilo

závady

Zjištěné závady:

2) Další sdělení:

v _____ dne _____

Za Státní zemědělský intervenční
fond

elektronicky podepsáno

otisk úředního
razítka

Kontrola formuláře